

Abonamântulu

Pentru monarchia:
Pre anu 6 fl., 1/2 anu
3 fl., 1/4 anu 1 fl. 50 cr.

Pentru strainatate:
Pre 1 anu 18 frs., 1/2
anu 9 frs., 1/4 anu
4 frs. 50 cm.

Fóia apare in fie-care
Sâmbata.

Unirea

Fóia besericésca-politica.

Insertiuni

Unu şiru garmond:
odata 7 cr., a dóua óra
6 cr., a treia óra 5 cr.,
si de fie-care publica-
tiune timbru de 30 cr.

Totu ce 'privesce fóia
se se adreseze la «Red-
dactiunea si Admini-
stratiunea Unirei»
in
Blasiu.

Anulu I.

Blasiu 14 Martiu 1891.

Numerulu 11.

Blasiu, 13 Mart. 1891.

Proiectulu de lege despre asilele de copii a trecut si prin cas'a Magnatiloru, si asteliiu preste putinu are sê devina lege. La desbaterea acelu nefericitu proiectu au luat parte dintre ilustrii nostri Archipastori Escelenti'a Sa I. P. D. Metropolitu si Ilustritatea Sa Episcopulu Lugosiului, aperându fatia cu acestu nou atentatu drepturile beserice si poporului nostru.

Scimu bine, cà foile, cari noue numai amice nu ne sunt, -si voru redicã viersulu lor in contr'a Prelatiloru nostri iubiti, gramadindu pre capulu loru celu nevinovatu câte si mai câte acuse si invective, cum au mai gramaditu deja, si cum au gramaditu si asupr'a celoru ce in adunãri impunetóre au cutezatu a protestã in contr'a proiectulu acestuia, ce acum de câteva luni tiene tiér'a agitata.

Si totusi déca foile aceste, si barbatii de statu, cari le inspira, punându-si mân'a pre inima si-ar intrebã sêmtiulu de dreptate, acela de securu le-ar' respunde, cà Prelatii Româniloru gr.-cat. nu potu decãtu sê faca si ei opositiune legala proiectulu acestuia nefastu, pâna ce inca nu devine lege.

Nu vomu mai aminti inca odata, cum prin proiectulu acest'a fiindu din nou atacata limb'a românésca, chiar prin ace'a este atacata si beseric'a nóstra, pentru carea limb'a românésca este o conditiune de viétia. Càci la noi limb'a

românésca este mijloculu acel'a, prin care beseric'a cu invetiaturile ei de credintia si morala, in cultu, predica, scóla, catechesa si alte moduri varie strabate in sufletulu si in inim'a poporului, spre a realisã si in mijloculu lui imperati'a lui Domnedieu. Fãra de limb'a românésca besericei nóstre -i lipsesce mijloculu de a strabate viétia poporului in tóte directiunile. Nervulu statului e banulu; nervulu beserice e limb'a. Pentru ace'a, cându Domnedieu a alesu pre Apostoli, cà sê prédice religiunea cea adevèrata in tóta lumea, mai ântãiu i-a inzestratu pre toti cu darulu limbiloru, cà fiecare poporu sê póta audí maririle lui Domnedieu in limb'a sa. Si Marele Domnedieu insu-si a recunoscutu atunci valórea limbei pentru beserica, valórea ace'a, carea guvernatorii nostri astãdi o néga. Deci cându Archiereii nostri se vedu siliti a pasí éراسi pre aren'a incungiurata de contrari spre a aperi limb'a besericei lor, atunci nu facu alt'a decãtu ápera o dispuestiune domnedieésca, la ce sunt obligati inaintea consciintiei, inaintea beserice si inaintea lui Domnedieu. Fãra de limb'a românésca, in beseric'a nóstra nu mai este mai multu predicarea cuvântulu domnedieescu, si apoi S. Apostolu Paulu díce: „Vai mie, déca nu voiú predicã.“

Cum potu dara pre dreptulu sê fia invinovatiti Archiereii nostri, cându nu facu altu ceva, decãtu cà-si implinescu o detorintia impusa lor de Do-

mnedieu? Combata-i, cei ce póte cà au alte pareri, cu tóte argumintele logice, pedagogice, politice si diplomatice, inse nu-si uite nici odata, cà este unu ce neumanu a aruncã invinuiri si suspitiunãri nedrepte asupr'a acelor'a, cari in consciinti'a lor sunt deplinu convinsi, cà nu facu nimicu, decãtu -si implinescu detorinti'a, si prin ace'a se impãca deplinu cu consciinti'a, cu beseric'a si cu Domnedieulu lor.

Nu vomu aminti nimicu nice despre ace'a, cum prin proiectulu acest'a se punu pre umerii bietulu nostru poporu sarcini, ce cu greu credemu, cà le va poté portã. Este adevèratu, cà déca voimu sê pastrãmu credinti'a nevãtemata in poporulu nostru infintiãndu asile confesionale, atunci sarcinile cadu in prim'a linia pre beserica. Beseric'a inse o sustiène poporulu, si asiã sarcinile totu pre poporu voru cadé in urma.

Cine are inse detorintia mai mare si mai strinsa de a aperi poporulu, decãtu unu pastoriu asiã stralucitu alu lui, cum este unu Archiereu? Si apoi Mântuitorulu lumei poftesce dela pastorii sêi, cà cerëndu lips'a, sê fia gat'a a-si pune si sufletulu pentru binele poporului. Mişcarea si temerea cea mare, ce s'a produsu in intregu poporulu nostru, de cându a auditu de nefericitulu acestu proiectu de lege, a fostu semnulu celu mai invèderatu, cà poporulu vede pericolulu apropiãndu-se. Turm'a a vedutu lupulu, si a inceputu a strigã. Si óre ar fi bine, ar fi moralu, ar fi

Feuilleton.

Amintiri de caletoria.

Constantinopolu 29 Iuliu 1890.

Frate Isidóre!

Ajutã-ne-va Domnedieu, ca Marea Négra se fia liniscita, pre cându vomu caletori de aci mai departe, si atuncia-ti voiú serie de pre naia câte ceva si despre petrecerea nóstra in Aten'a. Putínulu tẽmpu, ce ni-fa concesu corabi'a stationãndu in portulu din Pireu, a trebuitu se-lu folosímu numai spre a vedé in pripa cele ce erãu de vedutu in Aten'a. Éra cându erãmu dupa ace'a pre Marea Egeica si chiaru si pre Marea Marmar'a, aveãmu tẽmpu, dara nu prea aveãmu voia se scriemu. Selinunte crã o balerina escelenta si se leganá fôrte chiaru si pre mare liniscita. Dar' apoi cându marea -si iã avẽntu de a fi furtunosã!

Crudelu e joculu mării, cându valurile ei te inãltia pâna in culmea lor, cà in elip'a urmatóre se te arunce in fundulu vãii, ce se deschide intre dóue valuri mari cà nesce dealuri. Atunci naia are cu adevèratu in-

fatísiarea unei gaoci de nuca. Si joculu acest'a a tiẽntu cu noi mai bine de o dí. Noi doi nu amu sêmtitu urmãri mai serióse de ale acestui jocu, ci siedeãmu pre podulu corãbiei si ne uitãmu la invaluiéla mării, si atunci ne placeã mai bine fenomenulu acest'a sublimu si grozavu de o data, cându valulu isbuteã se arunce spumele sale pâna la noi. Dara intr'ace'a cei alalti caletori sermanii de ei erãu cuprinsi toti de morbulu de mare. Nu-ti potu esplicã chinurile lui, càci le cunoscú numai din vedute; dara si numai din vedutele acestea potemu intari, cà acelea chinuri sunt grozave.

Din Pireu porniserãmu pre la cinci óre dupa amiédi, si din caus'a mării agitate abiã in sér'a dílei urmatóre pre la diece óre intrarãmu in canalulu Dardanelor. Aci cu barc'a ai poté trece intr'o jumetate óra din Europ'a in Asi'a.

Acoló in vecini a fostu in vechimea mitica cetatea Troiei. Istori'a resboiului Troianu, care se incepe cu mèrulu de cërta, ce-lu aruncase Paris inaintea celoru trei dieitie frumóse, se póte díce, cà in tẽmpurile mai istorice s'a prefacutu intr'o parabola politica. Dardanelele si Bosforulu si intre ele Constantinopolulu forméza de multe veacuri mèrulu

de cërta, care l'a aruncatu imperatulu Constantinu inaintea imperatiilor asiatiche si europene. Mèrulu acest'a face, de tierile si imperatiile stau intrarmate pâna in dinti si din cându in cându se invaluiescu in resboie mai sãngeróse de cum a fostu celu Troianu.

Pre malurile canalului se vedu si de-o parte si de alt'a forturi luminate cu lumina electrica. Foculu tunurilor turcesci ar' poté impiedecã si nimici ori ce flota de resboiu, carea ar' voi se fortieze intrarea in canalu. Aci dupa intariturile acestea si dupa cele de pre malurile Bosforului s'a retrasu poterea otomana si cërca cu ori ce pretiu a mai continuã in Stambulu o umbra de esistencia.

Fãra de unu fermanu specialu de alu sultanulu nu se concede nici unei naí straine de resboiu, se intre in Marea Marmar'a. Chiaru si naile de comerciú sosindu pre inseratu sêu pre tẽmpu de nópte trebue se astepte aci pâna diminétia. Esceptiune facu numai naile postale, precum erã si Selinunte. Dupa legitimarea receruta poturãmu deci porni mai departe, si cându resaria sórele, Selinunte ne leganá dejã pre valurile Mării Marmar'a.

Caletor'fa de-a lungulu acestei mării a fostu destulu de monotóna, deórece erãmu departe de-o potriua de amẽndóue maluri.

eroicu, că pastorii în locu de a alerga turmei într'ajutoriu, sè fuga? De ar' face asiá, atunci n'ar' fi pastori, ci naimiti, cari „vedu lupulu venindu, si lásu oile si fugu“. Impute-le Prelatiloru nostri, că aperiându-si poporul, au o iubire prea delicata, prea gingasia, prea intima fatia cu elu. Inse deca sèmtiulu de dreptate nu s'a stinsu cu totulu din piepturile lor, atunci nu-i invinova-tiésca cu lucruri, cari nu suntu nici in cea mai mica legatúra cu detorinti'a lor.

Nu numai limb'a si interesele mate-riale ale poporului nostru suntu inse afundu vatemate prin proiectulu acest'a, ci chiar si in sa-si religiunea, a carei mari ministri suntu Episcopii. Căci prin elu ni-se punu in prospectu asile de copii fundate si sustiènite de statu prin tare multe comune. Ce va se dica in tèmpulu nostru de astădi inse din punctu de vedere religiosu unu institutu, in care statulu este dispunetoriulu, cre-demu, că scie ori si cine. Pentru ori ce se áfla in atari institute locu destulu, numai pentru religiune nu. Si apoi sè ne spuna, cei ce striga in contr'a Pre-latiloru nostri, fiindu-că si-au ridicatu vocea in contr'a proiectului acestuia, cum cugeta dènsii, că este posibilu, că in fati'a unui atare periculu pentru re-ligiune unu Episcopu se remăna indi-ferentu si sè nu-si ridice vocea sa spre a-si salvá celu putínu consciinti'a de a fi facutu, ce i-a fostu cu potintia spre a delaturá periculu? Seau dóra amu ajunsu acolo, cătu nici religiunea po-porului nostru românescu sè nu mai fia iertatu a o aperiá, numai pentru-că este a poporului românescu?

Impregiurarea, că Capii altoru be-sericii din patria nu au facutu in Cas'a Mag-natiloru asemenea opositiune proiectului acestuia, nu se pòte nici decum aduce inainte spre a combate pre Archiereii

nostri. Căci mai ántăiu mai multu că la noi nu este la nici unu poporu o legatúra asiá strinsa intre beseric'a si limb'a ei, si asiá periculu pentru altii nu este asiá mare că pentru noi. Mai departe pentru besericele de limba ma-giara proiectulu nu numai că nu e pe-riculosu din punctulu de vedere alu limbei, ci chiar din contra este favo-rabilu. La alte confesiuni poporul este mai apaticu fatia cu limb'a sa, si prin urmare nice nu sèmtiesce asiá amaru loviturile indreptate asupr'a ei, cum o sènte poporul nostru. Altele éra-si suntu mai apatice chiar si fatia cu religiunea, asiá cătu nu le pása multu de pierderi pre terenulu religiosu in asilele de copii. Si in urma altele suntu pòte in conditiuni materiale mai bune că noi, cătu cugeta, că voru fi in stare a paralisá activitatea statului infintiându si sustièndu pretotindine asile confesionale pre spesele proprii. Si asiá potemu cu totu dreptulu dice, că ori din punctulu de vedere alu limbei, ori alu ingreunării poporului ori chiar alu in sa-si religiunei Capii nice unei confesiuni din tíera nu se vedu siliti a se opune proiectului acestuia, precum tre-bue sè se opuna Archiereii nostri. Si intre impregiurări normale, cându idei utopice nu incatusiéza cugetarea si sèmtiulu de dreptate politica că astădi, o atare portare a unui Episcopu ar trebui sè fia pretiuita de amici si inimi ca o virtute rara.

Acést'a inse din partea contrariloru nostri de securu nu se va întèmplá. Inaintea loru Pastoriulu celu ce ápera o beserica, carea din vointi'a lui Do-mnedieu este românésca, tre-bue sè fia gat'a a suferi multe si éra multe.

Rogámu inse cu tóte aceste pre contrarii nostri, sè ne arete in patri'a nóstra pastori mai fideli, mai conscien-

tiosi, mai zelosi, mai plini de iubire fatia cu poporul lor, mai plini de ab-negatiune pentru elu, si mai gat'a la ori ce sacrificiu decátu cum suntu Ar-chiereii nostri. Contrarii nostri potu dice ce'a ce le place; inse in ochii po-porului românescu si in specie a cre-dintioşiloru greco-catolici, opositiunea legala facuta de Archiereii nostri ne-fericitulu proiectu de lege despre asilele de copii, va figurá pururea că unu splendidu rubinu in cunun'a ace'a stra-lucita de merite, ce si-au câstigat'o deja pentru beseric'a si neamulu lor.

Modulu bizantinu de lupta alu unei foi besericesci. — In numerulu 9 alu „Unirei“ amu fostu amintitu de o brosiura intitulata: „Onórea Sionului Românescu“, carea cuprinde respunsulu, ce-lu dá unu român gr. catolicu la o brosiura indreptata contr'a besericeii unite de „Comitetulu Redactoriu“ alu fòiei din Bucuresti intitulata: „Biserica Ortodoxa Romána“. Românulu unitu in consciinti'a de-plina a dreptatii causei sale in brosiur'a: „Onórea Sionului Românescu“ cu unu nobilu cavalerismu literariu a publicatu la inceputulu brosiurei din cuvèntu in cuvèntu mai ántăiu atacurile „Comitetului Redactoriu“ alu „Bi-sericeii Ortodoxe Române“ indreptate in contr'a besericeii unite, si numai dupa ace'a res-punsulu sèu, pentrucă toti cetitorii nepre-ocupati sè pòta judecá dreptu, cunoscutu si ce se dice de o parte si si ce se dice de cealalta.

In urm'a acestor'a ar' fi cugetatu omulu, că „Comitetulu Redactoriu alu Bisericeii Orto-doxe Române“ vedièndu-si terenulu clati-nându-se sub petióre, va tacé, seau deca va áfla de bine a respunde ceva, atunci va imitá cavalerismulu autoriulu unitu, si va publicá totu ce dice acést'a, si apoi va cercá a-i refränge asertiunile. Si intre ómeni, ce tiènu contu de cuveninti'a literaria, numai un'a din aceste dóue căi se poteá alege, căci ori care alt'a ar fi necavalérésca, perfida, abusiva si speculanta fatia cu bunulu sèmtiu alu cetitoriloru.

„Comitetulu Redactoriu alu Bisericeii Or-toodoxe Române“ inse pòte increditu in lips'a de cugetare a publiculu sèu cetitoriu cu unu

Ne petreacămu deci că si in dñu'a de mai inainte cu acelu adausu, că mai studeámu si sborulu paseriloru de mare.

Tárdñu dupa amiédi marea se linistise de totu, si se ivira in drépt'a nóstra imbracate in cetia Insulele Principiloru, acele insule pline de farmecu, pre cari clas'a mai avuta a crestiniloru -si petrece vér'a cu dulce far niente. Acolo e si resiedinti'a de véra a patriarhului din Fanaru precum si semina-riulu lui. Acusi aparú de-a stâng'a orasielulu crestinu Sân-Stefanu. Acusi se inmultíáu totu mai tare locuintiele pre malulu europènu, dara imperatésca cetate inca totu nu se vedeá. De-a drépt'a se ivi in departare Cadichioi, vechiulu Calcedonu, apoi Scutari cu turnulu lui Leandru si cu cimiteriulu celu vastu alu Turciloru, si apropiându-ne inca si mai tare deosebírámu deja bine partea cea de cátra mare din zidurile cele vechi si venerabile ale Constantinopolei.

Corabi'a face fára de veste o cărnitura in stèng'a, si — éca inaintea nóstra vedeni'a cea mai farmecatóre! Nai'a inaintéza incetu, si la fiesce care inaintare putínica aparú frumsetie totu mai feerice. Pare că privimu într'unu caleidoscopu minunatu. Pare că vedemu o ilustrare grandiósa a povestiloru resaritenene celoru pline de farmecu. Pre cóstele acelea se ivescu nenumerate minarete, cari pare că atingu cu vérfurile lor cele ascutite bolt'a cea limpede a ceriului. Cupole, case, palatiuri de marmora alba, si colo pre cóst'a unu dealu turnulu celu mare din Galat'a, care se ináltia cu maiestate impunatóre preste zidurile din giuru-i. Lânga noi pre naia stá

unu turcu tineru si inteligentu, care éra din Constantinopulu si dupa o petrecere de mai multi ani in Tunis se reintórce acasa. Elu ne esplica un'a si alt'a. Pána ce stámu rapiti privindu si nesciindu, unde se ne oprimu ochii, tinerulu nostru prorumpe de odata in cuvintele: Agia Sofia! Noi -i urmarimu iute privirea si ni-le oprimu pre ale nóstre la edificiuulu acel'a maretu, care cuprinde in zidurile sale istori'a a dóue imperatii. Agia Sofia! Agia Sofia! repetíámu si noi cuprinsi fiindu de surprindere si de admirare, de jelu si de sperare. Privimu si vedemu colo de-asupr'a colinei celei dintre Marea Marmara si dintre Cornulu de auru o massa grandiósa. In cele patru ángghiuri ale ei se ridica patru minarete fòrte inalte si svelte, cari se paru a fi patru luminári asie-diate in giurulu unui catafalcu. E catafalculu besericeii resaritenene. Intre minaretele acelea vedemu adeva o cupola mare, in vérfulu căreia stralucesce o semiluna de auru reflectându radiele sórelui, ce apune. In giurulu acelei cupole mari vedemu sute de cupole mai me-runte, de arcuiri, de coperisiuri, de feresti si de stèlpi de totu feliulu. Agia Sofia! Câte aduceri aminte, sublime si triste, nobile si rusinóse nu se destèptáu in momintele acelea intru noi, pána ce noi in rapire sufletésca repetíámu din cându in cându cuvintele: Agia Sofia! Pre cătu va tèmpu ne uitáramu de tóte cele din giurulu nostru, privíámu si totu privíámu, si privirea nóstra se pierdú prin istori'a vécuriloru trecute. O, crestinulu nu-si pòte despartí ochii de zidirea acést'a, de cum-va o smâncitúra nu-lu destèpta din visulu lui celu plinu de amintiri triste.

Osmâncitúra, ce sguduie intréga corabi'a, ne destèpta si pre noi din visulu nostru. Nai'a a aruncatu anghira in fati'a Perei. Intr'ace'a inepu din tóte pártile bubuituri de tunuri. Mahomedanii au serbatori. Ni-se dadú de seire, că oficiulu de vama nu ne concede pána diminiétiá debarcarea. Poteámu deci privi mai departe la spectacolulu celu feericu, care ne incungiurá giuru impregiuru. Cine ar' poté gustá cu o sorbitura placerea acestei privelişti? Ce amestecatura gigantica si bizara de zidiri, de ape, de nai si de ómeni! In lumea intréga nu pòte se fia cetate, as-pectulu căreia se fia mai minunatu. De-a stèng'a nóstra, chiaru in ángghiulu estremu alu peninsulei, pre colinele căreia se estinde Stambululu, Bizantiulu de odinióra, acum partea cea turcésca a imperatescei cetáti, se paru a fi crescutu din mare gradinile vechiului seraiu cu vegetatiunea lor cea avuta. De-asupr'a lor se estindu zidurile de marmora ale seraiului, monuminte de-ale unei mariri lumesci petrecute. Dela seraiu incepèndu se intinde unu şiru lungu de minarete, cari ti-se paru, că-su o procesiune lunga, care merge la Agia Sofia, si in care fiesce care omu pórtá in mâna o facla. Apoi cupole si co-perisiuri, cari se ridica unulu de-asupr'a celui alaltu si-si urméza pána colo, unde ochiulu nu le mai pòte deosebí. De ce'a parte in fati'a nóstra *Peru* si *Galata*, inaltiate pre cóst'a unei coline inalte, care se pare a se ridica in petióre, cá se-ti arete tóta frumseti'a, ce-o posiede. Aci la pótele colinei arsenaluri, palatiuri imperatesci, gradini, moşee cu mina-rete svelte. Aprópe de noi éca puntea cea

adeveratu einismu bizantinu cügea, că se pöte scöte din infundatur'a, in care l'a dusu ignorantia si malitia, cu câteva frase, pentru cari de securu că ar rosî, deca ar scî, că publiculu sên cetitoriu are cunoscintia de ace'a, ce a scrisu autoriulu românü unitu. Frasele aceste le lasamu sê urmeze aici cu litere cursive factându-ne modest'a nöstra observatiune la fiecare, că publiculu nostru sê véda, cătu de vulgari suntu contrarii nostri dela primulu organu alu fratiloru nostri Români desbinati in credintia de noi.

„Cetindu si recetindu,“ dîce Comitétulu Redactoriu alu Bisericeii Ortodocse Române, ¹⁾ „respunsulu, ce ni-se adreséza, marturismu, că tóte cele cuprinse in „Bisericea Ortodocsa Româna“ suntu si remânu că adeveruri, pentru-că n'au potutu responde in cestiune, neavêndu ce dîce.“ E bine, deca suntu si remânu „adeveruri“ pentru dênssi cele cuprinse in „Bisericea Ortodocsa“, atunci pentru ce n'au publicatu si cele ce le dîce românilu unitu, că vedîndu cetitorii, că acest'a n'a potutu responde nimicu, cele cuprinse in „Bisericea ortodocsa“ sê remâna „adeveruri“ si pentru ei? Atunci triumfulu „Comitétului Redactoriu alu Bisericeii Ortodocse Române“ ar fi fostu mai splendidu. „Comitétulu Redactoriu“ inse, precum se vede, nu se teme că alti moritori asiá tare de invingerea de cătra inimicu, cum se teme de unu triumfu splendidu asup'ra lui. Deca se teme de triumfuri, atunci numai descendente alu vechiloru Romani nu este, ci pöte descendentulu la ceva Greci perfidi si lasi din fanarul Bizantiului.

„Incercările de combateri“, dîce mai departe „Comitétulu Redactoriu“, „ce aducu prin respunsulu lor, confirma pre deplinu adeverurile publicate de noi.“ E bine, întrebâmu numai atât'a, că ore încercările aceste confirma si acelu chiar si de Comitétulu Redactoriu necreditu „adeveru“, că cuvintele lui Betlen Miklós si Cserei Mihály suntu ale lui Șincai, care „adeveru“ cetitorii nostri l'au prinsu cu brânza in mâna in Nr. 9 alu „Unirei“. Deca „Comitétulu Redactoriu“ ar voi sê se desfâteze si altii in adeverurile publicate de elu, atunci nu-i dîcemu, sê espuna si ce a dîsu dênssulu si ce a dîsu autoriulu unitu inaintea unu publicu românescu, că sê judece. Noi -i stimâmu pre Români nostri multu mai multu, decâtu sê-i

¹⁾ „Bisericea ortodocsa româna“ Nr. 11 de pre Februarü 1891.

mare, ce trece preste Cornulu de aurü si impreuna cele doue pârti ale imperatescei cetăti, cea mahomedana si cea crestina. Acî in giurulu nostru o imbuldiela si indesuire de sute de nai de ale totoruru popóreloru, avêndu fiecê care dintr'ênsele aninate pre vârfulu catartulu colorile tierei sale. Năile locale ducu multime de ómeni dela o statiune la alt'a. Ele-su impodobite cu sute de flamurale de tóte colorile. Mii de luntritie, de barce si de gondole brazdeza apele ori se légana pre valurile, cari le lása in urm'a sa náile mai mari. Albele si sveltele caicuri, unu feliu de luntritie lungi si înguste, lúneca pre de-asup'ra apei intocmai că patinele pre ghiatia lucia. Ele se paru a fi o reproducere orizontala mica a minaretloru. Intregulu e unu ce încântatoriu, se pare a fi unu jocu alu fantasiei, care te rapesce si te îmbéta, si nu te poti despartî de elu. S'ar' potê numi o fata morgana, si te temi, se nu se strecóre in aeru. Cătu farmecu! Căta poesia!

Dara éca vine si pros'a! Si ce prosa! Nu pöte se esiste unu contrastu mai mare, o desiluzionare, o desamagire mai deplina că pros'a acést'a dupa poes'a de mai inainte. Am auditu o anecdota despre unu englesu fórte avutu, care a venitu cu yachtulu sêu propriu pâna apröpe de imperatése'a cetate, acolo a gustatu căte va óre de pre podulu corăbiei panoram'a cea fâra sémenu, apoi a datu capitanulu yachtulu ordinu de pornire. -Ti voiü mai scrie si diminétia, căci suntemu obositi de âmblatulu celu multu.

Victoru.

dejosisimu pâna acolo, cătu sê judece atari „adeveruri“ ale Comitétului Redactoriu. Sê-si aléga inse unu publicu judecatoriu din Eschimoeci si Hotentoti, si atunci credemu, că Comitétulu Redactoriu va rosî si inaintea acestor'a.

„La asemenea ocase,“ dîce mai departe Comitétulu, „se aplica fórte bine proverbiulu: *οὐκ ἔν τῷ πολλῷ τὸ καλόν.*“ In locu de a se provocá la proverbiulu acest'a grecescu, mai bine faceá, deca se provocá la preceptulu domnediescu, care dîce: „Sê nu marturisesci strêmbu împotriva deaprópelui têu.“

Mai incolo dîce Comitétulu Redactoriu: „Noi dar renuntiamu la ori ce feliu de polemica religioasa cu cei dela Uniatie, fiindu-că tîmpulu ne este multu mai pretiosu decâtu alu cheltui in discutii medievale papistasiesci si seci însirate margarite.“ Deca Comitétulu Redactoriu áfla cu cale acum a renuntia la polemia, atunci -lu întrebâmu, că pentru ce a inceputu totusi polemi'a? Subsriemu inse buerosu judecat'a sa propria, dupa care discutiele sale si-le numesce: „seci si însirate margarite“.

„Vomu fi inse totu de-a un'a atenti,“ dîce mai in colo comitétulu redactoriu, „la uneltirile nedemne ale lorü, cându acele se voru resfränge asup'ra româniloru ortodocsi.“ Marturismu sinceru, că noi Români uniti n'avemu chiaru nimic'a contra fratiloru nostri români ortodocsi cá atari, ei -i iubimu cá pre ómeni, cá pre crestini si cá pre români. Avemu inse tare multu in contra acelor'a, cari pre români ortodocsi nu-i lása se véda adeverulu, cá si „Comitétulu Redactoriu alu Bisericeii ortodocse Române“, care cu voi'a ascunde din aintea Româniloru ortodocsi, ce a dîsu unu Românu unitu de uneltirile cele de josu ale lui.

„Pentru noi, o spunemu clarü si precisu, avemu si dreptulu si detorinti'a de a invetiá pre Români sânt'a Religione ortodocsa.“ In acést'a noi nu-lu împiedecâmu, numai cătu -i dîcemu, că deca pre Români -i invetia Religia ortodocsa asia, cum -i invetia istoria lui Șincai, si deca acesti Români voru áflá ore cându despre modulu acest'a de invetiatura, atunci va fi gat'a pentru totu de-a un'a cu oficiulu de invetiatoriu alu Comitétului Redactoriu, si români aceia -si voru cautá invetiatori adeverati si nu mintiuosi.

„Singura acést'a (Religia ortodocsa) este temel'a si a statulu Românü si a nationalitatii nöstre,“ mai dîce apoi comitétulu nostru, care deca ar' cunósce istoria tierei sale, ar' scî, că statulu românü de astádi n'are se multiamésca absolutu nemicu „religiei ortodocse“, éra că nationalitatea nöstra româna n'are nice o lipsa de „religia ortodocsa“, că se pöta subsiste, dovada suntemu noi români uniti, cari mai ántâiu amu invetiatu pre cei de „Religia ortodocsa“ se-si inbéscu natiunea si se fia români.

„Amu fostu, suntemu si vomu fi ortodocsi, cătu tîmpu va fi suflare românésca pre acestu paméntu,“ dîce apropiându-se de capetu comitétulu nostru, pre care-lu întrebâmu, că ore ortodocsi, cá Maiorescu celu Schopenhaueristu seau cá Conta celu materialistu, cari cá Ministri de culte aveáu votu in sântulu Sinodu? Apoi se scia comitétulu, că grati'a lui Domnedieu este mai poternica că dênssulu, si suflarea românésca o pöte face unita in unu momentu.

„Precum nu esista padure fâra uscatura, asiá si popórele fâra fi vitregi si cu legea si cu nationalitatea,“ mai dîce apoi comitétulu. Acum si fiulu vitregu e réu, dara la totu casulu e mai réu parintele vitregu, care de fiii sêi n'are nice o grige si hu-lu dóre de ei. Apoi că ce Parinte vitregu alu poporului românescu este Comitétulu Redactoriu, se vede de acolo, că nu-lu lása sê cunósca, cum unu românü unitu aréta tóta vitregi'a acést'a a lui, că nu cumva cunoscându-o sê lase pre Parintele celu vitregu si sê se întórca la celu dulce.

In urma dîce Comitétulu Redactoriu: „Deca n'amu cunósce abilitatea iezuitica in strafacerea adeverului si falsitatea faptelorü, pöte că ne-amu angujá la certe religiose, preferimu inse a lucrá altu ceva mai bunu si

mai folositoriu pentru beserica si tiéra, decâtu a ne pierde tîmpulu insedarü.“ La aceste -i respundemu numai atât'a, că deca Iesuitii ar' voi, — ce nu credemu — se invetie abilitate in strafacerea adeverului, atunci pre lume n'ar áflá dascalu mai bunu că pre Comitétulu Redactoriu, căci numai acest'a e in stare a spune publiculu sêu, care nu cetesce pre Șincai, că Șincai in unu locu dîce de episcopii uniti, „că numai pung'a poporului o vréu“, cându deca deschide omulu pre Șincai la loculu acel'a, áfla chiar din contra, că elu acolo nu de episcopii uniti, ci de episcopii grecesci de „religia ortodocsa“ dîce, „că numai pung'a poporului o vréu“. In optu-dieci de mii de autori, căti au Iesuitii pâna acum, nu va áflá omulu pareche la atare „strafacere“ a adeverului.

Finimu cu cuvintele Comitétului Redactoriu: „Cine are urechi de auditu si minte sanetósá in capu, se intieléga ce dîcemu,“ éra ce atinge lucrulu bunu si folositoriu, cu care dîce Comitétulu, că s'ar ocupá buerosu, atunci -lu asigurâmu, că lucru mai bunu nu pöte face, decâtu deca imitându pre ortodocsii de óre cându Gagarin, Gallitzin, Schouvalof si altii, se va rogá lui Domnedieu si va studiá precum se cuvine „religia ortodocsa“, că atunci -lu asigurâmu, eumcă cându o va fi intielesu cum se cuvine, că si acestia se va trezi, că e catolicu din darulu lui Domnedieu si inca pre paméntulu României.

Revista besericésca.

Provincia metropolitana.

Pastoral'a esmisa de I. P. D. Metropolitu Dr. Ioanu Vancea de Buteas'a pentru paresemile anului acestuia, este unu respunsu elocuentu si frumosu la trei întrebări, ce trebue se si-le puna fiecare omu in viétia sa paméntésca, si anume: a) Cine a facutu si a asediatu pre omu in lumea acést'a? b) Pentru ce traiesce omulu in lumea acést'a? c) In ce modu -si pöte ajunge omulu scopulu acel'a, pentru care este pre lume? La tóte întrebările aceste dá pastoral'a respunsuri deplinite, scóse din isvórele nesecate ale religiunei nöstre celei domnediesci. Deosebitu frumosu se aréta demnitatea naturala si supranaturala, asemenea si scopulu omului. — Intre mijlócele pentru ajungerea scopulu nostru se númera mai ántâiu sântele sacramente, apoi ascultarea predicării cuvéntului domnediescu, — si in legatura cu acést'a se aduce aminte si preotiloru sântulu obligaméntu ce-lu au, de a predicá cuvéntulu lui Domnedieu; si in fine lectur'a folositoare si moralisatóre.

Dé bunulu Domnedieu, că se fia auditu de toti viersulu veneratulu nostru Archipastoriu si se produca cele mai abundante fructe spirituale!

Rom'a.

Aniversarea incoronării de Pontifice a Sântiei Sale Leonu XIII a fostu serbatorita in 3 Martie cu mare pompa. Pre la 11 óre a intratu cortegiulu Sântiei Sale, care erá imbracatu in ornamentele pontificale si siedeá pre sedia gestatoria, in capel'a Sistina. Unu publicu fórte alesu erá de fatia, ambasiadori, aristocrati, toti cardinalii, patriarhii, metropolitii, archiepiscopii, episcopii, si prelatii presenti in Rom'a, precum si fórte multi strâini din deosebitele pârti ale lunei. — Sânt'a Liturgia a celebrat'o cardinalulu Melchers. Dupa finitulu Liturgiei Sânti'a sa a binecuvéntatu mul-

tîmea ingenunchiata, si s'a intorsu érași in apartamintele sale.

Budapest'a.

Capitululu metropolitanu din Strigону cá administratoru alu archidieceșei a elaboratu o reprezentatiune cátra Maiestatea Sa si cátra guvernul, in care se inșira motivele acele, pentru cari scaunulu primatiale trebuie se remăna si pre viitoriu in Strigону. Reprezentatiunea acést'a a predat'o Maiestății Sale regelui o deputatiune de trei, si asemenea si ministrului-presiedinte Szápáry. — Maiestatea sa a primitu fôrte graciosu deputatiunea capitulului, si a promis, că nu va face nici o dispositiune pâna atunci, pâna cându nu va ascultá pre toti factorii chiamati si indreptătiți de a fi ascultati in acésta cestiune de mare momentu.

Din acésta declaratiune preinalta se vede, cătu suntu de pripite si neintemeiate scirile acelu fói, cari dîceau, că cestiunea acést'a ar' fi dejá resolvita si inca in favorulu Budapeștei.

Revista politica.

Afaceri interne.

In 9 a l. c., Luni, s'a desbatutu in Cas'a Magnatiloru proiectulu de lege despre asilele de copii, si cu putine modificări a fostu primitu. Acum nu mai lipsesce alt'a, decátu sancționarea Maiestății Sale, pentru cá proiectulu sè devina lege. In adausulu alaturatu la numerulu presentu voru aflá cetitorii nostri raportu detaiatu despre decursulu desbaterei.

Unu altu evenimentu de mare insemnatate s'a petrecutu in cas'a deputatiloru. Si anume in siedinti'a din 7 Martie a prezentatu ministrulu-presiedinte si de interne, contele Szápáry *proiectulu de lege despre regularea administratiunei si autonomiei comitatense*. — Partidulu guvernamentalu a primitu anuciulu ministrului-presiedinte cu strigări indelungate de „sè traiésca“, éra stâng'a estrema a propusu, cá proiectulu sè fia trimisu mai ántáiu spre dare de opiniune la singuraticele comitate, cari in prim'a linia se áfla atinse prin acelu proiectu. Propunerea acést'a firesce că a fostu respinsa.

Din atitudinea stângei extreme e de prevediutu, că opositi'a, ce o va face acestui proiectu, va fi fôrte intensiva. Altcum nu sufere indoieła, că dela incheierea pactului dualisticu nu s'a mai ivitu o cestiune atátu de grava pentru administratiunea interna a tierii. La tîmpulu sèu ne vomu pronunția si noi cu privire la proiectulu din cestiune, firesce intru cătu acél'a ne atinge pre noi.

Austri'a.

Alegerile pentru parlamentulu din Vien'a in mare parte s'au terminatu, mai restéza in unele locuri alegeri restrîinse, si anume acolo unde la prim'a alegere nu a dobânditu nici unu candidatu majoritatea receruta. In moméntulu de fatia nu se pôte dá deci o icóna adeverata a noului parlamentu. Potemu totusi constatá, că liberalii-germáni au suferitu pierderi insemnate; semnu că alegatoriî din Austri'a s'au saturatu de fericirea, ce

le-o facu liberalii. Alu doile faptu insemnatu este invingerea reportata de antisemiti in Vien'a inșasi, unde capitalistii jidovi au o putere atátu de mare. Alu treilea faptu simptomatichu este invingerea Cehiloru tîneri si retragerea celoru betrâni de pre aren'a politica.

Cum se va constitui majoritatea guvernamentală in noulu parlamentu, acum cu siguritate nu se pôte scî; un'a inse e siguru, si acést'a ne causéza sincera bucuria, că popórele Austriei vreau sè se fericésca pre bas'a principiiloru adeverate crestinesci; căci pre calea acést'a alegerile au facutu unu progresu insemnatu, care de siguru nu se va oprí la atat'a.

Români'a.

In numerulu trecutu alu fôiei nôstre amu comunicatu cetitoriloru nostri scirea despre resolvarea crizei ministeriale prin denumirea cabinetului *Florescu*. Noulu ministeriu indata dupa denumire s'a presintatu corpuriloru legiuitóre, espunéndu-si pre scurtu programulu. In camera inse abia a gatu cu espunerea programului, si a si primitu unu *votu de blamu*. In urm'a acestui incidentu, cu invoirea regelui, camer'a a fostu disolvata, éra sesiunea senatului inchisa.

Acést'a e actual'a stare de lucruri in Români'a, si aceste suntu impregiurările intre cari -si va serbá regele Carolu iubileulu de 25 ani alu suirei sale pre tronul. — Ce'a ce e mai intristatoriu, este, că situatiunea parlamentara cu greu se pôte ameliorá intr'atát'a, cătu sè se evite astfelu de incidente si diferentie intre camera si senatu; acele se voru poté incungiurá numai pre lînga reform'a sistemului de alegere.

Sêrbi'a.

Sêrbii in dílele trecute au serbatu cea de ántáiu aniversare dela suirea pre tronul a tînerului rege Alesandru. Serbările au fostu pompóse, bucuri'a mare. Si fostulu rege Milanu a luat parte la acele serbări, conducéndu inșasi corpulu generalității si a oficieriloru inaintea fiiului sèu. — Cătu a fostu de sincera bucuri'a Sêrbiloru, si cătu au contribuitu acele serbări la intarirea sentimentului dinasticu, nu scimu. Vedemu inse, că situatiunea interna din Sêrbi'a din dí in dí se face totu mai ingritóre, si caus'a este neintielegerea si cêrt'a ace'a rușinósa, ce se áfla intre parintii regelui Alesandru, intre Milanu si Natali'a. Este dorerósa o asemenea cêrta si intre ómeni de rëndu, intre domnitori inse, cari au sè-si subordineze afacerile particulare binelui publicu, este neiertata si periculósa.

Corespondintie.

Bucuresci, 12 Febr. 1891.

Am dîsu intr'o corespondintia, că cestiunea repausulu de Domineca e agitata si in capital'a româna, si că societatea functionariloru comerciali a prezentatu parlamentulu o petitiune ceréndu resolvarea ei printr'o anumita lege. Camer'a, retiênuta de alte lucrări precum si de o multime de interpellatii, inca n'a facutu nimicu in acésta privintia. Gratie inse staruintieloru neobosite ale prea vrednicului presiedinte alu acelei

societăți, dlu Aureliu I. Ciurea ¹⁾, din inițiativa parlamentara dílele aceste s'a depusu la birou unu proiectu de lege pentru repausulu de Domineca. De cumva inse camer'a nu va votá nici acestu proiectu de lege, dupa cum a facutu de curéndu cu unu altulu, contr'a vointiei guvernului, e fôrte probabilu, că dorintia functionariloru comerciali va remăné neimplinita. Pentru-că se pare că guvernulu ar fi in contr'a unei asemenea legi. Éta in adeveru cum se esprimă țiarulu oficiosu *Constitutionalul* chiar in díu'a, in care fú prezentatu acelu proiectu de lege: „Fia-ne permis, sè declarăm, că nu intielegemu amesteculu parlamentulu si alu administratiunei in acésta cestiune.“ Declararea e cătu se pôte de spatioșă, dupa ce sciutu este, că in tierile cele mai civilizate si mai liberale ale apusulu cestiunea ace'a-si s'a regulatu prin lege, adeca prin amesteculu parlamentulu si alu administratiunei, si inca in unele deja de multu. Argumentulu principalu alu *Constitutionalului* e basatu pre libertatea comerțului si sîna: „In tier'a acést'a, care se pretinde atátu de democratica, atátu de liberala, nu intielegemu macar ide'a amestecului puterii legiuitóre in cestiuni, ce atingu tocmai libertatea omulu de a munci, cându -i place, si de a nu se odihni, déca asiá voiesce.“ In fati'a acestui argumentu nici nu mai pôte omulu pomeni de idea religioșă, cu tóte că intr'o tiera, unde asiá de adese ori se vorbesce de religi'a stramosiésca, multe fôrte ar avé de dîsu. Se privimu asiádara argumentulu in sine inșasi. Déca atát'a pondu se pune pre libertatea comerțului, atunci parlamentulu si administratiunea ar' trebui sè abróge o multime de legi si de ordinațiuni, ce i-le-au pusu in cale; ar' trebui bunaóra sè stérge monopolulu tutunului, alu chibriteloru, alu cărțiloru de jocu, sè desfiintieze timbrulu, accisele, tacsele de totu felulu, apoi camerile de comerțu, vămile si câte altele, cari tóte impiedeca intr'unu chipu seau intr'altulu libertatea comerțului si dreptulu omulu de a munci. Si nu mai putfnu ar' trebui lasatu functionariulu la biuroulu sèu, industriasiulu la atelierulu, tieranulu la córnelu plugului sèu, că sè muncésca si sè se odihnésca fiecare, cându -i place, ér nu sè-i smulgi pre toti dela munc'a loru spre a-i indesá intr'o casarma, unde alérga dupa porunca si se odihnescu, cându ar' vol' sè alerge! Bine a dîsu cine a dîsu, că revoluțiunile si anarchiile sociale mai ántáiu s'au formatu impregiurulu catedreloru. Imprasciáti numai principii absurde si pernitióse in multime: conclusiunile le va trage ea apoi cu o logica ingrozitóre. Dar ce dîcu? In casulu nostru le trage chiar *Constitutionalul* sfatuindu aceste „clase intregi de functionari, lucratori“ deveniti „robi“ prin lacom'ia stapâniloru, cá ei de sine sè rezolveze cestiunea propusa punéndu-se in greva. Citezu inse textualu: „Ce'a ce facu dar lucratoriî (fabriceloru, tipografiiloru, croitoriloru), cându se punu in greva, n'au decátu sè faca pentru a obțiéné repausulu de Domineca.“ Lasându că asemenea cam schiopatéza, inchipuiti-ve, ve rogu, că intrég'a multime, si ori si cine scie cătu e de mare, a functionariloru, invetiaceiloru si servitoriloru, ce stau in pravalii, intr'o buna diminétia si dela unu capetu pâna la celu

¹⁾ Pentru cei ce n'au onórea de a-lu cunósce, insemnámu că dlu Ciurea este fiiulu prea demnului nostru confrate vice-protopopu si parochu in Buciumu Siés'a. Not'a Redact.

alaltu alu tierii, se punu in greva spre a impune vointia loru stapaniloru, si apoi admirati ordine sociala. De cate ori nu s'au vediutu greve la numeru cu multa mai mici terminandu-se in revolutiuni adeverate, dar candu numerulu loru ar fi atatu de colosahu? Cu adeveratu frumosa odihna preconiseza *Constitutionalul* atatu stapaniloru catu si „robiloru“ loru! Mijloculu propusu spre deslegarea unei cestiuni asiá de importante dupa firea sa e revolutionaru seau celu putinu menitu a provocá revolutiune, si cu tote aceste dupa desu numitulu diariu guvernamentalu „e singurulu lucru, ce póte *satisface in modu adeveratu legalu*“.

Spre intarirea acestor'a *Constitutionalul* adauge, ca precum camerile nu potu se decreteze *repausulu obligatoriu*, nu potu se decreteze nici *munc'a obligatore*. Argumentarea inse aici li-se lovesce chiar de ridiculu; pentru-ca standu o asemenea ratiune, legiuitoriulu n'ar poté face d. es. nici militaria obligatore, caci nu póte face nemilitaria obligatore. Seau póte ca dloru sustienu, ca se póte aduce o lege, care se te oblige se stái liniscitu in casa, candu hotiulu -ti sparge usi'a, seau candu vrajmasiulu -ti pradéza patri'a?! Scurtu dupa principiile si logic'a dloru dela *Constitutionalul* camerile ar trebui, ca seau se stérgea pre rându tote legile, ce le-au facutu, seau se impla codicele civilu cu tote absurditatile. Astfeliu inse poporele nu se ocármuiescu, ci se impingu in abisulu chaosului, seau de ve mai place, in *nirvan'a* dela moda. De prisosu este, se mai lungescu verb'a, dupa ce unu barbatu de statu, carele a buna séma n'are se mai invetie nici democratismu nici liberalismu, academicianulu I. Simon, chiar de curéndu a scrisu ca: „Tóta lumea socotesce ca trebuie se se dé lucratoriloru dreptulu legalu de a se odihni o dt pre septemána.“ — Spre incheiare reproducu cu o deosebita placere aceste cuvinte prea frumose, rostite de dlu Ciur'a intre cele mai insufletite aplause a mii de ascultatori la inaugurarea respectivei societati: „Tint'a nostra este, ca prin o dt de odihna pre septemána, Dominec'a, se avemu tēmpulu materialu, ca se mergemu cu totii pre la sfinitele locasiuri, se aducemu Celui Atotpoternicu multiamirile nostre pentru ce'a ce ne-a datu in cursulu septemanei, si se potemu instrui si pre aceia dintre noi, cari au remasu stationari seau de totu indereptu cu instructi'a. Dominec'a e o dt, in care ne-amu poté aduna cu totii spre a ne sfatui asupr'a nevoiloru comericiului.“

Philalet.

„Proselitismu“.

„Tribun'a“ vorbindu despre conversiunea aloru 400 suflete din Macoviste o numesce: „*proselitismu*“, nu pentru ca ar' sci, ca in adeveru conversiunea acést'a e unu proselitismu, ci pentru ca conversiunea a fostu dela greco-orientali la greco-catolici, ceea ce dēnsei nu-i place. Acum déca „Telegrafulu románu“ din Sibiu nu-i place asiá ceva, nu-i potemu luá in nume de réu, pentru ca elu e unu organu confesionalu greco-orientalu. Ca inse nu-i place „Tribunei“ ace'a, nu intielegemu, caci „Tribun'a“ nu dīce ca e unu organu confesionalu ci nationalu, si pentru ea e totu un'a, ori e cineva greco-orientalu ori greco-catolice, numai románu se fia. Déca pre lānga tote aceste totu nu-i place conversiunea dela Macoviste, atunci caus'a nu póte fi alt'a, decātu ca si „Tribun'a“ e unu organu in fondu confesionalu si inca greco-orientalu, numai catu de frica, ca se nu-si piérda prenumerantii greco-catolici, -si manifestéza confesionalismulu

in unu modu mascatu, ceea ce se vede si din modulu, cum tractéza conversiunea dela Macoviste. Casulu acést'a nu este altcum celu de antaiu in „Tribun'a“, si confesionalismulu dēnsei amu avutu mai de multe ori ocaziune a-lu vedé. De aceea -i si dicemu pentru ultim'a data „Tribunei“, ca déca va mai continuá a manifestá caracteru confesionalu si nu eschisivu nationalu, vomu fi siliti a inscená o propaganda formalu in clerulu si poporulu nostru, ca se-i dīca: *vale*, si apoi vomu mai vedé atunci, cum va mai subsiste fāra de „proselitii greco-catolici“.

Spre caracterisarea confesionalismulu „Tribunei“ mai adaugemu numai atāt'a, ca Redactiunea „Unirei“ cāpeta in schimbu tote foile romānesci ma si unele unguresci din tiéra, si germāne din Germani'a si francese si italiene de cuprinsu sacru, desi pre acolo nimene n'o intielege. „Tribun'a“ inse atātu e de mare inimica besericei nostre unite romānesci, catu ea singura ne-a denegatu schimbulu, si asiá nu se genéza a luá noutatile „Unirei“, dupa cum le reproducu foile sasesci din Sibiu, caci -i mai placu sasii decātu romāni uniti.

Invitare la prenumeratiune.

Cu inceputulu lui Aprilu a. c. deschidemu abonamentu nou la „Unirea“. Pretiurile suntu insemnate in fruntea fōiei.

Rogāmu pre acei domni, a caroru abonamentu espīra cu finea lunei curente, se si-lū renoiésca de tēmpuriu.

Redactiunea si administratiunea fōiei va face si pre viitoriu totu posibilulu, ca se cāstige simpatii cetitoriloru. Rogāmu in schimbu pre preastimatii cetitori, ca se lucreze in cerculu cunoscutiloru sēi intr'acolo, ca numerulu abonatiloru se ni se sporésca.

Redactiunea si Administratiunea „Unirei“.

Serbatorile septemanei.

Domineca in 24 Februaru st. v. Dominec'a lasatului de carne. Fiindu postulu paresimiloru impreunatu si cu ajunu, unu lucru tare greu, Sāntii Parinti au dispusu, ca se nu se incēpa deodata, ca nu cumva credintiosii se nu fia in stare a-lu portá. De ace'a au dispusu, ca mai antaiu credintiosii se parasésca numai māncarea de carne, si o septemána inca se póta māncá lapte, óue, untu, casiu, va se dīca bucate albe din regnulu animalicu. Din caus'a acést'a se si numesce septemān'a acést'a: *septemān'a alba*.

La numerulu de fatia alu fōiei nostre alaturāmu unu adausu, care cuprinde 1. *Raportulu nostru specialu despre siedintia Casei magnatiloru din 9 a l. c.*; — 2. *Vorbirea Escelentiei Sale Preasāntitulu Domnu Metropolitu Dr. Ioanu Vancea, rostita cu acea ocaziune*; si — 3. *O corespondintia in caus'a gimnasiului din Naseudu*.

Noutati.

Sciri personale. — Escelenti'a Sa Preasāntitulu Domnu Metropolitu Dr. Ioanu Vancea, insotitu de secretariulu sēu Cl. Dr. Augustinu Bunea, s'a reintorsu dela Budapest'a Miercuri dimineti'a, adeca in 11 a l. c. Intr'unu restēmpu de abiá 10 zile de dóue ori a fostu silitu Venerabilulu nostru Archipastoriu a intreprinde acēsta obositoare caletoria, numai ca se póta aperi beserica si pre poporulu sēu iubit. Domnedieu l'a adusu in deplina sanetate intre noi, si desiguru se va indurá a ni-lu pastrá in asemenea tārfa si sanetate inca la multi ani, pentru ce ne si rogāmu din adēnculu inimeloru nostre.

Deodata cu Preasāntitulu Domnu Metropolitu s'a reintorsu la resiedintia sa si Escelenti'a Sa Episcopulu Orādei Mihailu Pavelu.

Ilustritatea sa Episcopulu Lugosiului Dr. Victoru Mihályi, a mai remasu in Budapest'a spre a participá si la cele alalte siedintie ale casei magnatiloru.

Escelenti'a Sa Preasāntitulu nostru Metropolitu din incidentulu vorbirei, ce a fiēnt'ó in casa Magnatiloru in 9 a l. c., a fostu felicitatu cu urmatórea telegrama:

„Corneliule romāne din Sibiu, ingrigrate de sórtea Grachiloru loru in aceste zile de grea incercare, saluta cu māndria pre Inaltu Sfinti'a Ta, pentru-ca ai tálcutu in modu vrednicu sentimentele Tale si ale toturorur romāniloru, si in specie ale mameloru romāne si crestine. Cu totu devotamentulu oferimu cunun'a recunoscintiei nostre Tie Archiereului iubit, carele ca unu Scipione impodobitu cu aureol'a crestinatatii, din inim'a nostra ai vorbitu.“

Urméza subscriberile: Mari'a Cosm'a, Emili'a Tilea, Mari'a Dim'a, An'a Mog'a, Octavi'a Voileanu, Alesandra Rusu, Mari'a Cristianu, Mari'a Rosc'a, Aureli'a Piposiu, Sofi'a Simonescu, Luis'a Lazaru, Aureli'a Maschkalko, Silvi'a Barciannu, Iustin'a Olariu, Bert'a de Pred'a, Iosefin'a Paslovits-Dunc'a, Mari'a Popu de Harsianu, Minerva Brote, Alesandrin'a Mateiu, Alesandra Mog'a, An'a Tabacariu, Constanti'a Balintu, An'a Hodosiu, Susan'a Brote, Elisabet'a Colbasi, Emili'a Gaboru, Anastasi'a Tom'a, Eleuteri'a Cristea, Elen'a Lucuti'a, Mari'a Candrea, Calliopi Boiu, Mari'a Romanu, Mari'a Cuntianu, Mari'a Bobesiu, An'a Pop'a, Valeri'a Popescu, Eugeni'a Petricu, Catinc'a Stefanu, Elen'a Popescu, Eugeni'a Vecerdea, Letiti'a Bolog'a, An'a Ghibu, Haretin'a Rusu, Adel'a Diaconoviciu, Iosefin'a Diaconoviciu, Zoe Dim'a, Iosefin'a Popescu, M. Nadasdi.

Denumire. Dlu Dr. Adrianu Nistoru, fostu vice-notariu la judecatori'a regésca cercuala din Békés, fū denumitu notariu la tribunalulu regescu din Zombor.

Din dieces'a Oradei mari. Profesoriloru gimnasiali dela archigimnasiulu greco-catolicu din Beiusiu, Georgiu Marinescu, Vasiliu Stefanica, Georgiu Popu, Coriolanu Ardeleanu, Teodoru Bulcu, si Florianu Stanu, pre bas'a esamenului depusu la tēmpulu seu, li-s'au estradatu literelle de calificatiune pentru propunerea studiului religiunei la tinerimea studiosa greco-catolica in tote clasele aceluia-si gimnasia.

Pensiunea preotiloru deficienti s'a redicatu cu câte 40 fl. la anu, adeca pentru câte unulu pana la 300 fl. si respective 340 fl. anuali.

Pensiunea preoteseloru veduve pentru anulu 1891 s'a statoritu in 150 fl., primindu afāra de ace'a fie-care orfanu minorenu de preotu competinti'a sa de pana aci.

Din dieces'a Gherlei. Parochi'a *Tasnadu-Sarvadu* s'a conferitu O. D. Georgiu Stanciu preotu in Zalnocu; parochi'a *Almasiu* s'a conferitu O. D. Ioanu Cherebetiu, preotu in Badacinu; parochi'a *Zalnocu* s'a conferitu O. D. Ioanu Popu, preotu in Almasiu.

In numerulu preotiloru deficienti e strapusu Basiliu Aronu, parochu in Veltiu tractulu Mediasului (in Archidieceasa.)

Comitele supremu alu comitatului Muresiu-Turd'a, baronulu Zoltanu Bánffy la cererea propria a fostu absolvatu dela oficiulu seu; in loculu lui s'a denumitu comite supremu interimalu baronulu Colomanu Kemény, comitele Albei-inferiore.

Fómete in comitatulu Bereg. Ministrulu de interne a tramisu 8000 fl. la vice-comitele comitatului Bereg spre ajutorarea locuitoriloru lipsiti de bucate. S'au cumperatu si impartitu intre poporu 120 centecare cubice curuzu. Dara din aceste bucate abiá s'au potutu impartasi cu câte ceva cei mai miseri dintre locuitorii lipsiti. — Ore banii ce se voru intrebuintia pentru infintierea de asile de copii, nu ar' fi mai bine spesati pentru ajutorarea celoru chinuiti de fóme, si ore in astfelu de comitate cum va mai poté plati poporulu percentele demesurate pentru asile?

Casuri de mórte. Ioanu Cosm'a propopulu Periceului (in dieces'a Gherlei) a repausatu in etate de 51 ani, in alu 27-lea anu alu preotiei sale. — Iuliu Bacotiu, clericu de cursulu alu IV-lea in seminariulu teologicu din Gherl'a a repausatu in etate de 23 ani.

PARTE SCIENTIFICA-LITERARIA.

Discursul Preasântului nostru Parinte Leonu XIII cătra Colegiul Cardinalilor.

Amu fostu amintitu in numerulu precedentu alu fôiei nôstre, că in 3 Martie s'a serbatu in Rom'a a treisprediecea aniversare a încoronării de Pontifice Supremu a Preafericitulj nostru Parinte Leonu XIII. Cu ocasiunea acést'a primindu Sânti'a Sa omagieile Sacralui Colegiu alu Cardinalilor a pronunțiatu urmatoriulu discursu elasicu:

Unu altu anu de pontificatu s'a implinitu pentru noi in dilele aceste. Trecut'a si acést'a intre multe grigi si mari amaraciuni, produse prin greutățile de totu felulu, ce se ridica pretotindenea asupr'a besericeii. Cătu e pentru anulu, ce-lu incepemu din Bunatatea lui Domnedieu, nu potemu scîi cu certitudine, ce ne va aduce. Judecându inse dupa condițiunile presente ale societății omenesci, presântim, că si acestu anu va fi plinu de necasuri. — Chiar de ace'a cu mare placere amu luat la cunoscintia dorintiele acele, cari le înălția cu acést'a ocasiune pentru Noi la Domnedieu Sacralu Colegiu alu Cardinalilor, si cari Ni-le-a manifestatu prin graiulu decanului sêu. Ace'a ce maresce in ochi Nostri valôrea acestoru dorintie si multiamirea sufletului Nostru, este, că aceste dorintie le-ati incredintiati in mân'a puternica a Pontificelui S. Gregoriu Marele, acum cându centenariulu alu treisprediecelea dela alegerea lui reinvie si reimprospetêza faptele acelu memorabilu pontificatu. ¹⁾

¹⁾ Gregoriu I, pre carele posteritatea recunoscatore l'a distinsu cu numirea de *Marele*, fû nascutu din nobila familia româna pre la anulu 540. In istoria -lu întâlnim mai întâiu că *prefectu alu Romei*, care oficiu pre tîmpulu acelu eră celu mai însemnatu, fiindu-că imperatulu locuî în Constantinopolu. Ascultându de vocea consciinței sale, se facu calugaru si intemeiă o manastire. Nu se potu bucură inse multu tîmpu de linise, căci Pontificele Benedictu I -i incredintiă un'a din cele 7 diaconfi, in cari eră impartita Rom'a. Urmatoriulu lui Benedictu, Pelagiu II, -lu trimise că *Apocrisariu* seau ambasadoru la curtea imperatului Tiberiu Constantinu. Mai târdu întorecându-se din Constantinopolu, dupa mórtea lui Pelagiu alu II, ce se întâmplă in 590, fû alesu cu unanimitate de Pontifice. Elu nu voiă se primêscă Pontificatulu, fugi in paduri, inse poporulu dupa multa cercare -lu află si in triumfu -lu duse la Rom'a. Pontificatulu lui Gregoriu Marele este unulu din cele mai gloriöse. Nu a remasu nici unu terenu de activitate, pre care memoratoriulu Pontifice se nu fi facutu lucruri mari. Totusi la trei clase se potu reduce întreprinderile lui, asiă precum preafamosu o face Sânti'a Sa Leonu XIII in discursulu seu. S. Gregoriu a avutu se se lupte cu inimizii esteri, cu Longobardii pagâni, si cu inimizii interni, cari eră fii neascultatori ai Besericeii. Si Gregoriu a invinsu. A organizatu provincii besericesci, a regulatu disciplin'a si ritulu besericescu, a curmatu multe abusuri. — In loculu alu doile S. Gregoriu s'a nisuitu a readuce la centrulu unității catolice Besericele din Resaritu, in specie pre Donatisti, si in tóta viéti'a lui a aretat o ingrigire speciala fatia de Orientu. — In loculu alu treile s'a nisuitu a propagă credinti'a adeverata in tôte natiunile, si in specie oper'a lui este increstinarea Angliei. — Binefacerile lui Gregoriu eră nesecate; elu a fostu cu adeveratu parintele seraciloru si

Departu sê fia de Noi chiar si umbr'a cugetului, că si cându amu voi sê Ne asemenamu cătusi de putinu cu unu Pontifice atātu de mare. Marirea lui nu pôte sê fia pentru Noi decâtu unu indemn de-a urmă celu putinu din departare esemplele lui cele stralucite. — Tîmpurile nôstre inse in multe privintie sémene cu tîmpurile acele, si este de folosu a trage din acést'a asemenare invetiaturi si pentru relele si lipsele epocii nôstre. Si atunci că si acum a trebuitu sê se lupte Beseric'a si Papatulu cu inimizii infuriati: Longobardii si alti barbari au pusu multu tîmpu la proba rabdarea si constanti'a Sântului Gregoriu; inse pôte că mai sêmtite suferintie a trebuitu sê indure dela inimizii interni, cari erău mai puținu selbateci decâtu barbarii, inse mai periculosi si mai perfidi. Barbarii cu unu cuventu, in urm'a predicatiunei evangelice au pierdutu selbateci'a loru din nascere, s'au imblânditu, s'au intorsu la credintia, au primitu sêmtieminte si moravuri civilisate. Inimizii interni din contra au remasu orbi in fati'a luminei stralucitore a adevêrului, inimizii ai Papei si resvratitori in contr'a besericeii. In dilele nôstre numerulu acestoru inimizii este mai mare decâtu ori cându, asemenea mai rafinata este reutatea si mai neimpacata ur'a loru; inse uneltirile loru nu voru poté surpă stânc'a ace'a, pre care a asediatu Domnedieu Beseric'a sa, ci acést'a si acum va iesi triumfatore din lupt'a crâncena, ce trebue sê o sustiêna.

Altcum S. Gregoriu chiar si in mijloculu celoru mai neimpacati inimizii si intre dificultățile nenumarate, ce le-a întâmpinatu in pontificatulu sêu atātu de agitat, a fostu plinu de ingrigire fatia de tôte poporele pamêntului; si precându deoparte se nisuiă, că in Resaritu sê se conserve nevatemate credinti'a si legatúr'a cu Beseric'a Romei, centrulu totoruru celoralalte beserici, — de alta parte trimiteă in Angli'a barbati apostolici, pentru că se-o inavutiêscă cu binefacerile credintiei, cari au si facutu din natiunea ace'a o tiêra de sânti. Dupa esemplulu acelu mare Pontifice si Noi ne interesamu cu tóta inim'a de ilustrele Beserici din Resaritu, pentru-că alipindu-se strînsu de centrulu unității catolice, sê reinflorêscă cu o viétia noua. Asemenea si Noi cu dorulu celu mai fierbinte alu inimei do-

alu orfaniloru. Eroismulu doveditu de dênslu cu ocasiunea ciumelor, ce au fostu pustiitu Rom'a, fû ne mai pomenitu. — Pre tîmpulu lui s'a întâmplatu, că Patriarchulu din Constantinopolu, Ioanu ajunatoriulu si-a luat numele de *Patriarchu ecumenicu* (*ἐπίσκοπος οὐνοῦμενός*); elu din contra in semnu de umilintia luă numele de *sierbitoriulu sierbitoriloru lui Domnedieu* (servus servorum Dei). — Si că scriitoriu besericescu ocuă S. Gregoriu unu locu de frunte. — Cu unu cuventu Pontificatulu lui fû unu Pontificatu gloriosu in tôte privintiele. — Acum suntu 13 seculi, de cându fû alesu de Pontifice S. Gregoriu, si acést'a impregiurare l'a indemnatu pre gloriosulu Pontifice Leonu XIII, se faca paralel'a cea frumoasă intre tîmpurile nôstre si tîmpurile S. Gregoriu, care o potu admiră cetitorii nostri in discursulu de fatia. — Sântulu Gregoriu mori la anulu 604.

rimu, că momêntulu acelu, in care voru ajunge la terminu mângaitorele progrese ale credintiei catolice in Angli'a, sê sosêscă catu mai de graba.

Mai departe Sântulu Gregoriu a fostu mântuirea Romei si scaparea poporului italianu. Precum odinióra figur'a nemoritore a sântului Leonu Marele -lu facu pre Atil'a, sbiciulu lui Domnedieu, sê se retraga, astfeliu si maiestatea si cuvêntulu sântului Gregoriu l'au facutu pre Agilulfu, se se retraga dimpreună cu tóta ôstea lui, care, dupa ce a semenatu pre calea sa pustiire si ruine, eră pre aci se dé navala asupr'a Cetății Eterne. Éra poporulu italianu celu parasitu de imperatii din Bizantiu si chinuitu de loctiênetorii acelu, Gregoriu pururea l'a aperatu si l'a protesu, persecutoriloru lui s'a opusu, s'a ingrigitu de lipsele lui publice si a indemnatu pre episcopii italieni, se faca si ei asemenea. Astfeliu deci chiaru si istori'a tîmpului aceluia intaresce mai pre susu de ori ce asteptare ace'a, ce noi nu amu incetatu a spune Italiei de astădi, si anume că beseric'a si Papii suntu binefacatorii ei cei mai însemnati si amicii ei cei mai sinceri, si că a-i combate si a-i privi de inimizii este nu numai o impietate, ci o adeverata *nebungă politica*.

In fine, precum ai amintit'o, Domnule cardinalu, Sântulu Gregoriu a combatutu sclavi'a cu fapt'a si cu cuvêntulu, si n'a crutiatu nici o jertfa pentru a redă, intru cătu a fostu in puterea lui, sclaviloru libertatea. In acést'a privintia impregiurările tîmpului nostru suntu cu multu mai bune: combaterea sclaviêi întâmpina favoruri însemnate; domnitori si guverne s'au angagiatu dejă in lupt'a acést'a. Cătu e pentru noi, cari cu ocasiunea Iubileului nostru sacerdotalu amu aprobatu si înaintatu prin o epistola enciclica proiectulu de a se dá libertate sclaviloru din Brasili'a, Noi n'amu întrelasatu nimicu pentru a duce la triumfu deplinitu, mai alesu in Afric'a, acést'a mare opera de credintia si de civilisatiune. Actiunea educatore si civilisatore a besericeii este neaperatu de lipsa pentru reușire, si ar' fi cu totulu desiertu a sterge numai negociulu de sclavi si condițiunea servila, deca spiritele si moravurile se lasa in barbaria. Éta caus'a, pentru care in întreprinderea acést'a misionarii catolici au unu rol atātu de însemnatu si aprópe exclusivu. Bine ar' fi, se se adune astfeliu de misionari din tôte natiunile, si fôrte de doritu ar' fi, că se nu le lipsêscă favorulu si spriginulu guverneloru respective. Onóre acelu, cari dejă le dău acestu spriginu si cari suntu dispusi a li-lu dá si pre viitoriu! — Noi din parte-ne, deca Domnedieu intru a sa nemarginita bunatate ne va concede se ajungemu si Iubileulu nostru episcopescu, ajutorele, ce ni-le va pune la dispositie cu acea ocasiune generositatea catoliciloru, le vomu folosi in mare parte spre acestu preanobilu scopu. Acést'a intru adevêru se unesce de minune cu misiunea propria si domnedieșcă a Besericeii, si anume se latiêscă pre pamêntu imperati'a lui Isusu Christosu si se faca pãrtasi din fructele rescumperării si pre

acea, cari se afla inca in intunerecu si in umbr'a mortii.

Dé Domnedieu pentru intrepunerea Pontificelui S. Gregoriu, cá aceste intreprinderi, cari le pretindu tēmpurile nōstre, se infloresca, se se desvólte si se fia incununate cu celu mai stralucitu succesu.

In acēsta sperantia reinoimu Sacralui Colegiu multiamit'a Nōstra, dāndu din adēnculu inimei binecuvēntarea nōstra apostolica tuturoru membriloru sēi, precum si episcopiloru, prelatiloru si tuturoru celoru aci de fatia.

Atal'a.

Novela de F. R. de Chateaubriand.
(Continuare.)

In diu'a urmatōre m'am desceptatu la cāntārele mierleloru rosii, ce-si aveáu cuiburile pre crengile acatiloru si dānilorū, ce incungiuráu pescer'a. Am iesitu sē rumpu unu trandafirū de magnolia; intrāndu érasī am aninatu flōrea udata de lacrimile aurōrei in pērule iubitēi mele, ce dormiā inca. Sperām — dupa credinti'a patriei mele — cá in vr'unu picuru de róua din acēsta flōre se afla sufletulu unui copilasiu mortu la sēnulu mamei sale, si pre acel'a -lu va duce unu visu fericitu in sēnulu fetiōrei mele mirese. Dupa ce am facutu ast'a, mi-am cautatu stapānulu. L'am aflu, asteptāndu-me; din caus'a betrānetielorū sale elu siedeā pre unu trunchiu resturnatu de bradu; in mân'a lui tiēneā cevasi de cetitu. M'a agraitu sē mergu dimpreūna cu elu pāna la coloni'a intōrsa la credintia, in care tēmpu Atal'a se va odihni. Primindu-i ofertulu, amu plecatu numai decātu.

In scoborisiulu muntelui vedeāmu cāti-va stejari, pre a cārōru cōja se pareā cá spiritele ar' fi facutu semne deosebite. Calugarulu -mi spuse, cá insu-si elu le-a scobitu, si cá ele suntu viersurile unui vechiu poetu cu numele Homer, ér pre celalaltu suntu érasī dīcerile altui poetu si mai vechiu cu numele Solomonu. Óre-care armoniā tainuita erā intre filosofi'a tēmpuriloru vechi si intre stejarii, ce-i serviāu dreptu carte.

Pre unu feliu de trestia, ce cresce sub acesti arbori, erā insemnatu numele, etatea si diu'a trimiterei (apostoliei) sale. Me mirām de fragilitatea monumētului cestui din urma.

„Va tiēné mai multu decātu mine,“ -mi dīse moșnégulu, „si va avé pururea mai multu pretiu decātu putnulu bine, care l'am facutu eu.“

Ajungūndu apoi la marginea unei cāmpii priviāmu o lucrare minunata. Erā pare ca unu podu naturalu asemenea celui din Virgini'a, pre care se audiāu nisce vorbe. „Ómenii, fiulu meu,“ dīse calugarulu, „si cu deosebire compatriotii tei, adeseori imitéza natur'a, dar copi'a lorū de comunu nu reusiesce. Cu natur'a inse nu e asiā, cāndu ea cērcā sē imiteze lucrārile omenesci, fiindu-cā natur'a si atunci nu creēza decātu modele, lucruri clasice. Ea intinde poduri dela unu piscu de munte la celalaltu, face drumuri ducātōre pāna la nori, conduce canaluri din rīuri, ridica munti in forma de colonne si din oceane face lighiane (basenuri).“

Amu trecutu pre sub miculu arcu alu acestui podu, cāndu ochii miei vedeáu lucruri si mai admirabile. Erā „livad'a mortii“ seu cimiterulu coloniēi indiane. Parintele Aubry lasā noiloru sei convērtiti sē-si ingrōpe mortii dupa obiceiulu lorū stramosiescu, si cimiteriulu lorū sē-si pastreze vechiulu si selbateculu sēu nume. Livad'a acēst'a erā impartita in atātea pārti, cāte familii aveā coloni'a. Fiecare partiela formā cāte unu bercutiū arangiātu dupa gustulu diferitiloru plantatori. Unu sprintenu paritiū sierpuiā prin mijloculu acestei livedi, numitu „partitiūlu pācii“.

Acestu suridietoriu locu alu sufletelōru erā inchisu dinspre resaritu de podulu, pre sub care amu trecutu noi, dinspre miēdia nōpte si miēdia di erā garnisitu cu dōue coline, si numai spre apusu se deschideā vederei, spre apusu, unde in departare se ināltia o mare padure de bradu. In acestu templu alu mortilorū domniā unu murmurū evlaviosu, ce semenā multu cu sunetulu de organe. Déca intri in acestu sanctuariu alu mortii, nu audi decātu immurilē paserilorū, ce est-modu eternisēza amintirea celorū trecuti din lume.

Eșindu din frumós'a livada, inaintea ochilorū nostri resariā cá din pamēntu satulu misionariului, asediatu pre tiermulu unui lacu, in mijloculu cāmpiei presarate cu flori. Printre șiruri de stejari si arbori de magnoli'a amu ajunsu in préjm'a satulu. Indianii indata ce zarira pre bunulu lorū pastoriū sufletescu, -si lasáu lucrulu si se grabiāu spre elu. Unulu -i sarutā mân'a, altulu -lu sprigineā in mersu; mamele -si ridicāu copiii pre bratie, cá sē véda si sē le arete pre omulu lui Christosu, ce versā lacrimi de bucuriā. In decursulu drumului a fostu incunoscintiatu de cele ce se petreceāu in satu; acestuia -i dá sfaturi, pre acel'a -lu mustrā in spiritulu blāndetielorū; vorbi despre secerisii, despre invetiarea copilorū; mângaiā pre cei intristati si in fiecare dīcere amintēā si numele lui Domnedieu.

Insoțiti de noii convērtiti amu ajunsu lānga o cruce mare, ce se ridicā la marginea drumului. Aici se obiēnuiā servitoriulu lui Domnedieu sē indeplinēasca cultulu sāntu alu religiei sale. „Iubitiū miei,“ grai intorsu cu fati'a cātra ei, „bucurāti-ve, cāci ne-a mai sositu unu frate si-o sora in Domnulu; dar bucurāti-ve si mai multu, cá provedinti'a divina a scutitu ieri semenatūrile nōstre. Éta dōue cause, pentru cari suntemu detori cu multiamita lui Domnedieu. Sē-i aducemu deci jertfa sānta, si unulu fiecare din voi sē arete evlavia, cedintia via, multiamita si inima eucernica.“

Preotulu lui Domnedieu imbracā apoi unu talariu albu, scōse vasele sānte din scrinulu de sub cruce; altarulu se ridica pre o lespede de piētra, se scōte putina apa dintr'unu isvoru, si se stōrce vinulu din struguri selbateci. Cu totii cadeāu in genunchi pre iērb'a inalta si mōle; slujb'a domnediesca s'a inceputu.

Auror'a ivindu-se de dupa munti inveliā in flacari resaritulū. Intrēga pust'i'a luā haina serbatorēsca. Sōrele prevestitu de atāt'a stralucire, resariā din

oceanulu de flacari, si cea de āntāiu radiā a lui sarutā sānt'a jertfa, ce preotulu tocmai atunci o ridicā in vediulu poporului. O, farmecu sāntu alu credintiei! Sacrificatoriulu unu betrānu pustnicu, altariulu o lespede, beseric'a pustietatea, poporulu nisce selbateci nevinovati! . . . Nu, unu momēntu nu me mai indoiescu, cá in clip'a, in care am cadiutu la pamēntu, s'a implinitu marea taina, Domnedieu s'a scoboritu pre pamēntu, fiindu-cā sēmtiām, cá elu a intratu in inim'a mea.

Dupa ce se aduse jertf'a, dela care lipsiā numai fēt'a lui Lopez, amu intratu in satu. O generala mișcare domniā in acēsta simpla societate. Intr'unu coltiu alu padurei de ciparosi din strabun'a pustia se poteāu vedé urmele unei economii rudimentare. Preste putregiunile stejariilor nimiciti se ridicāu lanurile cu spice aurii; clāile unei veri roditōre cuprindeāu loculu, unde mai inainte se inaltiā superbulu stejariisii. Din padurile iucinse de flacari se inaltiāu vērtejuri de fumu spre ceriu. Se poteā vedé plugulu, ce culcā anevoiosu brazde late printre remașitiile de radecini. In susu si in josu āmblāu mesuratori cu lantiuri lungi mesurāndu si impartīndu apoi pamēntulu cuprinsu; deregatoriile hotariāu asupr'a celei de āntāiu proprietati; paserea -si lasā cuibulu; vagaunile fiaralorū selbatice se preschimbāu in colibi, si pocnetulu ciocanelorū dela fieraria se audiā din departare. In fine lovirile de secūri faceāu, sē aiureze echoulu, care moriā de-odata cu arborii, intre cari stā ascunsu de multe vreme.

Chipulu Atalei si visulu fericirei nōstre mariāu inca si mai multu farmeculu acestorū privelisci. Admirām triumfulu crestinismului asupr'a vietii nomade, vedeām, in ce chipu se civilisēza selbateculu indianu la cuvintele religiei; erām presentu la cea de āntāiu infratire intre omu si pamēntu; omulu in acestu contractu mare imbracāndu pamēntulu cu moștenirea sudorii sale, ér pamēntulu in schimbu legāndu-se, cá va suportā cu credintia clāile secerisiiului, copii omului si remașitiile lui pamēntesci.

(Va urmā.)

Bibliografia.

Famil'a — diariu beletristicu-literariu in numerulu 8 a. c. cuprinde: „Trei virtuti“ (poesia), „In ciud'a lui Domnedieu“ (poveste), „Pietre scumpe“ (poesie), „Paulo Rubly“ (novela), „Nume familiare romānesci“, „Doine si hore“, Salonu: „Concertulu si balulu din Aradu“, „Bombone“, „Șrisōrea mamei“ cu ilustratiune, „Literatura si arte“, „Teatru si musica“, „Biserica si scōla“, „Ce e nou“, — „Carnavalu“, „Ghicitōre de siacu“, „Calindariulu septemānei“.

Fōi'a ilustrata. Cuprinsulu numerului 8 a. c. „E vremea“ (poesia), „Anic'a fat'a de imperatu“ (poveste), „Sfārsitulū unei indelungate vrasmasii“ (cu ilustratiuni), „Biserica, scōla, educatiune“, „Literatura si sciintia“, „Teatru, musica, si arte preste totu“, „Economicu“, „Meserii, industrie, comerciū“, „Caletorii, descoperiri, inventii“, „De tōte si de pretutindeni“, „Cronic'a septemānei“, „Glume“, „Sciri personale“, „Gācitura“, „Corespondinti'a foiei“.

Editoru si redactoru respundietoriu:
Dr. Vasiliu Hossu.

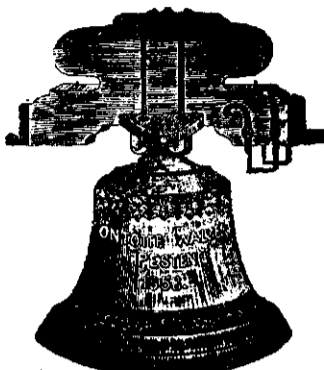
Fundata in an.
1858.

FRANCISCU WALSER

Liferantu de curte
alu Alteliei Sale
imp. si reg. Archi-
ducele Josifu

proprietariulu primei fabrici ungare de masine si recuise de
pompieri, turnatori de clopote si metalu
Budapest'a, VII, strad'a Rottenbiller, Nr. 66
recomanda atentiei preanoratorulu domni preoti

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

(2) 11-52

Preliminare de spese si Pretiu-couranturi se trimitu la cerere
gratuitu si franco.

Distinsu in anulu 1885 la espositiunea regnicolara din
Budapest'a pentru lucru escelentu, progresu si capacitate de concurentia cu
diplom'a cea mare de onore.

in care se fabrica atatu grupuri
catu si clopote singurate:
cu scaune de fieru patentate si cu
chivere (corne) scutite de frecare.
Fabric'a a liferatu dela intemeierea
sa 1800 clopote mari de metalu,
intr'alte si celu dela metropoli'a
din Bucuresci in greutate de 8000
kilograme.

Se afla umblatore scutite de
mirosu, arangiamente pentru bai,
conducte pentru apa si pompe
pentru fantani.

JOSIFU GAVORA (1) 9-30

distinsu cu medali'a espositionala cea mare pentru lucru escelentu
si gustu bunu la espositiunea regnicolara din Budapest'a in a. 1885.

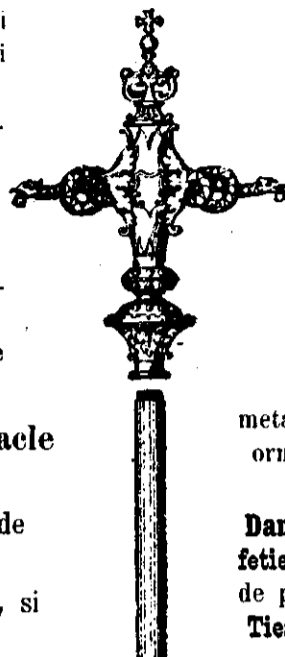
Budapest'a, IV, strad'a Vatiului Nr 17

Recomandu cu pretiuri de cele mai convenabile si in esecutare catu se
se pote mai frumoasa obiecte de lipsa

pentru ajustarea besericeloru, si anume:

Felone preotiesci si
stichare diaconesci
Flamure pentru
beseriei si reunioni.
Flamure pentru
reunioni de pom-
pieri, de scolari,
reunioni beseri-
cesci, reunioni in-
dustriale, de
cantari si de pompe
funebre.

Candelabre, racle
si potire,
luminarie de
parete
si de altariu, si
candele.

Primescu si efep-
tuiescu ieftinu
repararea vestmin-
teloru besericesci,
intrargintarea si
intraurirea de po-
tire, racle, candele
si luminarie de
altariu.
Mare asortimentu
de brodari de auru,
de argintu si de
metasa, precum si de
ornaturi besericesci
brodate
Dantele besericesci,
fetie de altariu, cruci
de parete si de scola.
Tieseturi besericesci,
damasturi etc.

Acuratatea mea o potu dovedi cu sute de epistole recunoscatore.
Tarifari de pretiuri si preliminarie de spese trimitu la cerere franco.

MERSULU TRENURILORU

pre liniile orientale ale caii ferate de statu r. u. valabilu din 1 Octobre 1890.

Budapest'a—Predealu				Predealu—Budapest'a				Budapest'a—Aradu—Teusiu				Teusiu—Aradu—Budapest'a				Copsi'a-mica—Sibiu				
Trenu accelerat	Trenu de persone	Trenu de persone	Trenu de persone	Trenu accelerat	Trenu de persone	Trenu de persone	Trenu de persone	Trenu accelerat	Trenu de persone	Trenu de persone	Trenu de persone	Trenu accelerat	Trenu de persone	Trenu de persone	Trenu de persone	Trenu de persone	Trenu de persone	Trenu de persone		
Vien'a . . .	3.25	8.—	10.50	Bucuresci.	7.35	5.35	4.45	Vien'a . . .	—	10.50	3.25	Teusiu . . .	12.59	4.51	Copsi'a-m	4.05	10.47	7.10		
Budapest'a	9.25	2.—	7.35	6.10	Predealu .	1.08	6.19	9.12	Budapest'a	2.—	8.15	9.40	Alb'a-Iuli'a	1.39	5.27	Sieic'a mare	4.35	11.17	7.48	
Szolnok . .	11.22	4.05	11.07	9.28	Timisiu . .	1.37	7.21	9.41	Szolnok . .	4.20	11.18	1.02	Vintul-de-j.	1.56	5.44	Loamnesiu	5.16	11.58	8.27	
P-Ladany .	1.07	5.46	1.20	11.38	Brasiovu .	2.43	4.00	10.17	Aradu . . .	8.10	3.50	5.27	Jibotu . . .	2.23	6.06	Ocn'a . . .	5.47	12.29	8.59	
Oradea-m .	2.24	7.01	3.02	1.51	Feldior'a .	3.12	4.44	11.18	Glogovatiu.	2.24	4.22	6.02	Orestie . . .	2.49	6.28	Sibiu . . .	6.10	12.52	9.28	
Mezo-Telegd	3.02	7.41	3.48	2.46	Apati'a . .	3.32	5.20	11.30	Gyorok . . .	3.05	4.46	6.23	Simeri'a . . .	3.37	6.56	Sibiu . . .	7.35	4.34	9.50	
Rév	3.33	8.16	4.31	3.40	Agostonfalva	3.47	5.47	11.51	Paulsiu . . .	3.23	4.58	6.34	Dev'a	3.53	7.26	Ocn'a	8.02	4.58	10.14	
Brate'a . . .			4.54	4.03	Homorodu .	4.20	6.35	12.27	Radn'a-Lip.	3.39	5.16	6.52	Branicica . .	4.18	7.48	Loamnesiu .	8.30	5.25	10.40	
Buci'a			5.14	4.25	Hasifaleu .	5.25	8.12	1.35	Conopu . . .	5.38	7.17	7.17	Ilia	4.43	8.10	Sieic'a-mare	9.05	5.55	11.10	
Ciuci'a . . .	4.26	9.05	5.40	4.51	Sighisiu'a .	5.45	8.47	1.59	Berezava . .	5.53	7.33	7.33	Gurasad'a . .	4.53	8.20	Copsi'a-m . .	9.34	6.20	11.35	
Huedinu . .	4.58	9.35	6.22	5.32	Elisabetopol	6.12	9.29	2.32	Soborsinu . .	6.33	8.20	8.20	Zamu	5.21	8.48					
Stan'a			6.38	5.49	Mediasiu . .	6.33	10.10	2.59	Zamu	6.58	8.49	8.49	Soborsinu . .	5.56	9.17					
Aghirisiu . .			6.59	6.17	Copsi'a-m . .	6.46	10.32	3.13	Gurasad'a . .	7.22	9.16	9.16	Berezava . . .	6.46	9.54					
Ghirbeu . . .			7.11	6.28	Micasas'a . .	6.43	10.42	3.18	Ilia	7.38	9.32	9.32	Berezava . . .	7.02	10.09	Cucerdea—Osiorheiu—R.-sas.				
Nadasielu . .	5.49		7.24	6.44	Blasiu	7.22	11.37	3.33	Branicica . . .	7.54	9.51	9.51	Conopu	7.02	10.09	Cucerdea . . .	2.55	8.20	2.56	
Clusiu	6.02	10.35	7.39	7.04	Craciunelu .	7.51	12.23	4.03	Dev'a	8.14	10.18	10.18	Conopu	7.06	8.38	Cheti'a	3.25	8.53	3.26	
Apahida . . .	6.27	11.23	8.11	8.55	Teusiu	7.58	1.23	4.36	Simeria	8.43	10.44	10.44	Conopu	7.45	9.05	Ludosiu	3.41	9.11	3.42	
Ghirisiu . . .	7.30	12.42	9.18	10.31	Aiudu	8.15	1.50	5.24	Orestie	9.12	11.14	11.14	Conopu	7.45	9.05	M.-Bogatu . . .	3.56	9.39	3.57	
Cucerdea . . .	7.55	1.18	9.49	11.19	Vintul-de-s.	8.25	2.20	5.45	Jibotu	9.34	11.39	11.39	Conopu	7.45	9.05	Cipeu-Iernut . .	4.33	10.18	4.34	
Uior'a de M.		1.25	9.56	11.27	Uior'a de M.	8.45	2.46	6.08	Alb'a-Jul'i'a .	9.56	12.05	12.05	Conopu	7.45	9.05	Kerelö-S-Pál . .	4.48	10.34	4.49	
Vintul-de-s.		1.33	10.02	11.35	Cucerdea . . .	9.16	3.33	6.72	Teusiu	10.17	12.26	12.26	Conopu	7.45	9.05	Nirasteu	5.11	10.58	5.12	
Aiudu	8.21	1.55	10.22	12.02	Craciunelu .	10.36	4.53	7.52	Simeri'a—Petrosieni	10.44	12.58	12.58	Conopu	7.45	9.05	Osiorheiu . . .	5.30	11.17	5.31	
Teusiu	8.37	2.14	10.39	12.26	Blasiu	10.45	6.05	8.10	Petrosieni—Simeri'a				Conopu	7.45	9.05	Regh.-sas . . .	5.46		5.46	
Craciunelu . .	8.42	2.24	10.57	1.18	Apahida . . .	10.45	6.26	8.30	Simeri'a	7.17	11.28	3.50	Conopu	7.45	9.05	R.-sas.—Osiorheiu—Cucerdea				
Blasiu	9.14	3.02	11.36	2.11	Clusiu	10.45	6.42	8.50	Streiu	7.54	12.12	4.32	Conopu	7.45	9.05	R.-sasescu . . .	8.25	8.15		
Micasas'a . .		3.33	12.04	2.49	Nadasielu . .		6.42	9.05	Haciegu	8.45	1.08	5.20	Conopu	7.45	9.05	Osiorheiu . . .	7.24	5.54	10.20	
Copsi'a-m . . .	9.49	3.48	12.23	3.23	Ghirbeu . . .		6.58	9.05	Pui	9.39	2.03	6.15	Conopu	7.45	9.05	Nirasteu	7.44	6.14	10.39	
Mediasiu . . .	10.07		12.39	3.46	Aghirisiu . .		7.24	9.19	Crivadia	2.51	2.51	7.03	Conopu	7.45	9.05	Kerelö-S-Pál . .	8.07	6.37	11.02	
Elisabetopol .	10.30		1.08	4.27	Stan'a	12.01	7.47	9.43	Haciegu	11.26	3.30	7.28	Conopu	7.45	9.05	Cipeu-Iernut . .	8.29	6.58	11.23	
Sighisiu'a . . .	11.06		1.50	5.39	Huedinu . . .	12.31	8.27	10.41	Petrosieni . . .	12.—	4.02	8.15	Conopu	7.45	9.05	M.-Bogatu . . .	9.02	7.28	11.53	
Hasfaleu . . .	11.21		2.06	6.02	Buci'a		8.49	10.56	Aradu—Timisiu'a				Conopu	7.45	9.05	Ludosiu	9.35	7.41	12.06	
Homorodu . .	12.37		3.20	7.51	Brate'a . . .		9.08	11.13	Timisiu'a—Aradu				Conopu	7.45	9.05	Cheti'a	9.51	7.57	12.22	
Agostonfalva			3.56	8.36	Rév		9.28	11.13	Aradu	6.41	12.20	9.10	Conopu	7.45	9.05	Cucerdea	10.23	8.25	12.50	
Apati'a	1.26		4.19	9.10	Mezo-Telegd		1.10	10.04	Aradu	7.09	12.44	9.22	Conopu	7.45	9.05	Simeri'a—Hunedor'a				
Feldior'a . . .	1.47		4.44	9.44	Oradea-m . .		1.36	10.41	Aradu-nou . . .	7.31	1.09	9.41	Conopu	7.45	9.05	Simeri'a	11.05	8.38		
Brasiovu . . .	2.23		5.30	10.31	P-Ladany . .		2.08	1.19	Nemeth-Ság . .	7.58	1.37	10.01	Conopu	7.45	9.05	Cern'a	11.26	8.59		
Timisiu	3.15		6.14	1.37	Szolnok . . .		3.31	3.31	Ving'a	8.14	1.54	10.14	Conopu	7.45	9.05	Hunedor'a . . .	11.55	9.28		
Predealu . . .	3.47		6.45	2.22	Budapest'a .		5.11	6.35	Orczifalva . . .	8.29	2.10	10.26	Conopu	7.45	9.05	Hunedor'a—Simeri'a				
Bucuresci . . .	9.30		11.45		Vien'a		7.15	6.50	Merczfalva . . .	8.45	2.27	10.39	Conopu	7.45	9.05	Hunedor'a . . .	6.—	2.15		
							1.40	3.—	Sân-Andreiu . .	8.45	2.27	10.39	Conopu	7.45	9.05	Cern'a	6.26	2.41		
								7.20	Timisiu'a	9.08	2.53	10.58	Conopu	7.45	9.05	Simeri'a	6.45	3.—		
									Ghirisiu—Turd'a				Conopu	7.45	9.05					
									Turd'a—Ghirisiu				Conopu	7.45	9.05					
									Ghirisiu 7.40 10.50 3.50 9.30				Conopu	7.45	9.05					
									Turd'a 8.— 11.10 4.10 9.50				Conopu	7.45	9.05					
									Sighisiu'a—Odorheiu				Conopu	7.45	9.05					
									Odorheiu—Sighisiu'a				Conopu	7.45	9.05					
									Sighisiu'a	5.—	11.25	Odorheiu	8.40	2.45						
									Odorheiu	7.49	1.50	Sighisiu'a	10.52	5.28						

Nota: Numerii incadrati cu linii grose insemneza orele de noapte.

comunu isvorulu, din care se deriva iubirea de patria, ce numai mai târziu se destiepa.

Nici se nu-si inchipuiesca cine-va, ca este de ajunsu, deca astfelu de sentiminte nobile se voru accentua din candu in candu si in asilulu de copii, si pote cu ingrigire le voru si picura in mintile prunciloru; caci ace'a, ce pruncii voru audi in respectulu acest'a in institutul amintitu, tocmai fiindu-ca lucra numai asup'a intielesului, ei, in genere vorbindu, o voru considera numai de unu lucru de tote dlele si de nesce cunoscintie teoretice castigate de comunu din audiu, si nici decum de unu productu alu sentiminteloru lor delicate, inspirate si nutrite de o inima semntitoare.

Ca pruncii astfelu voru considera sentimintele amintite, se vede mai vertosu de acolo, ca pentru densii numai sinulu maternu si cas'a parintiesca este de comunu nutritorea si crescatorea iubirei, unde totu ce audu si vedu pruncutii nevinovati, ace'a o si imbratsieza de comunu cu iubire fierbinte si o primescu usoru in inimile loru vioie; pre candu din contra in cerculu auctoritatii si precum amu pote dice, in scol'a silei condimentata cu jocuri, precum va fi si asilulu de copii, intielesulu prunciloru lucra numai sub presiunea spaimii si temerei; er' inim'a loru arareori se va semnti scutita de impresiuni neplacute.

Ce vomu dice inse, deca vomu considera naturelulu forte diferitu alu prunciloru, insustirile loru individuale, si facultatile loru spirituale? Acestea tote pretindu, ca crescatorele in etatea cea frageda a prunciloru se le aiba pre tote in vedere, deca voiesce se se ajunga scopulu crescerei incepetore. Astfelu standu lucrulu eu intreb, ca ore cum se va pote estinde atentiunea crescatorei la tote acele insusiri diferite, si cum se voru pote provede asia de nenumerate lipse trupesci, cari in totu minutulu se ivescu la o ceta intraga de pruncuti, cari potu fi la unu locu cate 40, 60 si chiaru si mai multi sub man'a numai unei singure ori celu multu doue conducatorescu seau ingrigitoare? Acest'a dupa parerea mea este cu nepotintia!

Temerile de astfelu de greutate inca se mai inmultiescu, deca luamu in consideratiune si impregiurarea ace'a, ca intr'unu asilu cercetatu de prunci de diferite nationalitati si confesiuni, crescatorea trebuie dupa natur'a lucrului se fia cu atentiune si la diversitatea de nationalitate si confesiune a respectiviloru prunci, precum si la pretensiunile indreptatite, ce pre bas'a acestei diversitati si in legatura cu scopulu asilului de copii, si-le formeza parintii prunciloru. Acest'a inca este o problema forte grea, ca se nu dicemu cu nepotintia de resolutu din partea unei singure ori chiar si aloru doue crescatore! Si totusi deca acest'a nu se va intempla, atunci totu mai multu se va potentia amaratiunea intemeiata a respectiviloru parinti, cari -si ivescu nationalitatea, si in mesur'a cuvenita -si cultiva si-si pretiuescu forte tare si confesionalitatea propria.

Neplacerele acestea nu se potu evita nici de cum prin ace'a, ca in asilu nici nu se voru aminti macaru invetiaturile religiose, riturile si functiunile besericescu ale singuraticiloru confesiuni, deorece cu procedur'a acest'a amaraciunea inca si mai tare va cresce nunumai in respectiv'a beserica, care o astfelu de procedura nici de cum nu o pote aproba din cauza, ca ea afia principiile fundamentale ale crescerei prime in accentuarea bunatatii lui Domnedieu, er' inceputulu intieptiunei -lu recunosce in frica Domnului, ci ingrigirile voru cresce si in sufetele parintiloru temetori de Domnedieu si in inimile viu semntitoare ale loru, fiindu-ca densii vedu, ca iubirii loru prunci se desvolta si se crescu dela inceputu intr'unu astfelu de spiritu, care din punctu de vedere religiosu nici nu-i caldu, nici nu-i rece, si ca aceia, inca din etatea cea mai frageda, in locu se-si incepa crescerea intr'o directiune religiosomorală determinata, suntu condusi treptatu la indiferentismu religiosu, neluandu-se in consideratiune, ca in viati'a omenesca esperintiele si suvenirile vietii din copilaria suntu cele mai durabile, asia in catu directiunea, in care a fostu crescutu omulu la inceputu, ace'a remane de comunu si mai tardiu, si de ace'a omulu, care in copilaria a fostu crescutu in indiferentismu religiosu, remane indiferent

si dupa ace'a, fara ca se-i pase, ca o astfelu de directiune nu pote fi nici spre binele adeveratu alu beserice si alu statului, nici in avantagiulu societatii omenescu, er' intre popore crestine nici odata nu pote servi nici spre mantuirea singuraticiloru.

Astfelu de eventualitati, deca se ieu in consideratiune, potescu in modu imperativu, ca asilele de copii, deca intr'adeveru se voru infintiati, se aiba preste totu caracteru confesionalu, si se se lase sub inspectiunea si conducerea respectiveloru beserice, pentruca pre calea acest'a pruncii inca din etatea cea mai frageda se capete o desvoltare si crescere religiosomorală in spiritu crestinu, si inca in limb'a loru materna preceptata si cunoscuta deja de densii; ceea-ce deca nu se va intempla, nunumai nationalitatile nemagiare se voru vede pre sine amenintiate in conditiunea loru de existinta, ci si besericele acelea, a caroru limba este limb'a respectivei nationalitati, precum este la noi limb'a romana, voru fi amenintiate in bazele existintei loru; ceea-ce nu va servi spre liniscirea spiritelor celoru interesati, nici nu se va da dovada despre respectarea obligata si sustinerea intacta a legii de nationalitate. Afara de ace'a numai pre langa folosirea limbei materne se pote spera cu securitate, ca tempulu si lucrulu intrebuintiatu cu crescerea prunciloru, se va pote apropia de scopulu prefaptu si asteptatu de parintii respectivi.

Asilele de copii nici din punctu de vedere igienicu nu suntu mai pre susu de ori ce exceptiune, fiindu-ca acelea usioru potu deveni propagatorescu de morburi lipitiose chiar si in casulu acel'a, candu numai unu singuru pruncu inficiatu pre neobservate de unu astfelu de morbu s'ar presentia intre ceialalti prunci. Prin acest'a asilele de copii din punctu de vedere igienicu aru produce tocmai contrariulu la ace'a, ce se intentioneza se se obtiena in acesta privintia.

Illustra Casa a Magnatiloru!

Nu sufero indoiela, ca la infintiarea asileloru proiectate de copii se voru recere spese mari, dar nici ace'a nu se pote trage la indoiela, ca de presentu mai ca ne lipsescu banii de lipsa la acoperirea acelorlu spese, ceea-ce si de acolo se pote vede, ca acoperirea acestoru spese se intentioneza a se asigura prin ace'a, ca se arunca asup'a poporului o dare noua de 3% dupa darea directa. Dar ore este totu asia de usiora incassarea acestei dari noue, pre cum este de simpla demesurarea ei? După parerea mea intre actualele stari materiale generale si avendu in vedere, ca poporulu contribuabilu este storsu in gradulu celu mai mare prin o multime de specie de dari existente, tare se pote trage la indoiela, ca darea cea noua se va pote incassa fara de greutate!

La acesta presupunere trista, dar nu neintemeiata, ne oferesce motive mai multe, de catu cate s'aru recere, si seracirea poporului cunoscuta de toti, care cresce din di in di.

Raporturile amintite de avere aru aparé in colore si mai intunecata, deca pre bas'a intemplantiloru de tote dlele s'aru aminti acele casuri, cari dorere, si la noi le vedemu ivindu-se cu multi cetatieni, cari voindu se se scape de greutatea sarcineloru amaru semntite, -si parasescu casutiile loru, si luandu-si remasu bunu dela patri'a, care i-a nascutu, emigraza in strainatate, pentru-ca cercundu si aflandu o patria noua si mai buna in vre unu timentu alu globului pamentescu, se se pota si densii ferici!

Acestea suntu astfelu de fapte, cari spre cea mai adenca dorere de inima a fiecarui patriotu cugetatoriu nu se potu trage la indoiela, si cari deca odata exista in realitate, atunci chiar si trecundu-se cu vederea alte consideratiuni, este cu nepotintia, se nu luamu la inima starea apasata a bietului poporu contribuabilu, de o parte si pentru ace'a, ca intre atari raporturi si stari materiale scade capacitatea de a produce a patriei nostre si se micioraza si puterea ei de a perere din anu in anu in mesura totu mai mare, desi vechiulu proverbiu dice „multitudo populi fortitudo imperii“, er' de alta parte pentru ace'a, ca inmultirea sarcineloru si speciiloru de dari existente cu o noua sarcina si soiul de dare va face stările materiale mai susu amintite inca si mai nesuportabile.

Catu de grele suntu preste totu sarcinele

dărilor de pana acum, se vede si de acolo, ca poporulu contribuabilu mai cu sema in Transilvani'a abia -si pote sustiene scolele existente de pana acum'a, necum se mai fia in stare a infintiati si instrua dupa recerintia inca si o alta specie de scole, cum aru fi si asilele de copii.

Aceste fapte de mare importantia pretindu imperativu, precum ori cine pote precepe, ca poporulu contribuabilu se fia crutiatu de soiulu acest'a de dare pusu in prospectu prin infintiarea asileloru de copii, si introducerea acestei dari se fia lasata de-o parte cu totulu, er' infintiarea asileloru se se lase in grigea acelor'a, cari dispunu de poteri materiale pentru a infintiati atari asile, si voiescu se le si infintieze.

Eu marturisescu sinceru, ca din parte-mi mai bine asi vre, se vedu poporele iubitei nostre patrie indestulite si fericite pre langa o cultura comunicata dupa unu sistemu mai simplu de instructiune si educatiune, de catu ca prin inmultirea unoru institutiuni noue culturale, forte costisitoare, dar nu neaperatu de lipsa, se le vedu, fia si numai in inchipuirea mea, incovaindu-se sub greutatea sarcineloru si apropiandu-se de nesce stari materiale inca si mai nesuportabile si critice.

Din aceste motive desfasurate pana acum proiectulu de lege de pre tapetu, asia pre cum se afia inaintea nostra, nu-lu potu primi de basa a desbaterei speciale.

Gimnasiulu din Nasedu.

O scire grava ne sosesc de la Nasedu cu privire la gimnasiulu de acolo. Eta ce ne scrie corespondentulu nostru ordinariu.

Nasedu 1 Martie 1891.

Alea jacta est. Lucrulu s'a ispravitu. De ce'a de ce ne-amu temutu, ca nu vomu scapa, e ca lucru implinitu. Eta de ce e vorb'a. — E cunoscutu in genere cumca fostii granitieri din regimentulu alu doilea rom. de granitia cu ocaziunea desfintiarii granitiei au decisu, cumca trei din patru parti din venitul dreptului regalu de carcimaritu, — care avea se se restituie comunelor proprietarie, — se se intrebuintieze pentru scopuri culturale. După restituire — in sensulu conclusului amintitu — s'a infintiatu fondulu scolasticu asia numitu centralu. Menirea acestuia a fostu de a sustiene scolele existente, cele organisande si infintiande de nou. Intre aceste este si gimnasiulu.

Despre donatiune s'a facutu unu documentu sub numirea de instrumentu foundationalu, care s'a aprobatu dela locurile mai inalte. In acelu documentu e disu espresu, cumca limb'a de propunere in tote scolele sustinute din fondu e cea romanesca. Pre bas'a acestui documentu s'a compusu unu statutu de administrare, care s'a asternutu in susu spre aprobare, inse a fostu trimisu in josu cu o multime de modificari. Mai tardiu dupa inceperea erei de fericire s'a facutu altu statutu, care s'a aprobatu. Prin acestu statutu s'a luat administratiunea din man'a fostiloru granitieri — adeveratii proprietari a fonduriloru — si s'a incredintiatu unui comitetu compusu din totu felulu de elemente. Pre bas'a statutului s'a compusu unu regulamentu pentru scolele elementare si altulu pentru gimnasiu. Scolele elementare pana acum aveau caracteru confesionalu. Sub er'a de fericire li-s'a luat acestu caracteru, si astadi se numescu fundationale. Asemenea s'a intemplatu si cu gimnasiulu. Regulamentulu gimnasialu — dupa compunere si aprobare din partea comitetului a fostu asternutu spre aprobare la locurile inalte. In dilele acestea a sositu in josu. Dar' ce se vede? Catechetii se stergu dintre profesorii ordinari; profesorii se aiba cualificatiune, ca cei dela statu. Salariile inse le-a aprobatu asia, cum s'au pusu de aci. Numirea gimnasialui are se fia: „A naszodi kőzalapítványi főgymnasium“, va se dica nimicu confesionalu, nimicu romanescu. Decatu tote e mai intristatoriu, ca ministrulu -si reserva dreptulu de a decide despre limb'a de propunere, si din mila limb'a romanesca se lasa intre obiectele ordinari. Acum scimu, la cate a batutu or'a, scimu ca orele limbei romanesce ca limba de propunere suntu numerate.

Corespondentulu.

Asilele de copii in cas'a Magnatiloru.

(Raportu specialu alu „Unirei“.)

In siedinti'a de astadi a casei Magnatiloru a fostu pre tapetu proiectulu de lege despre asilele de copii, care de unu tîmpu indelungatu tiène intrîga tiér'a, dar mai vîrtosu pre nationalitãtîle nemagiare, intre cari in loculu primu pre Români, intr'o fierbere si agitatiune extraordinaria.

Dintre Români au fostu de fatia prelatii greco-catolici: Escelenti'a Sa Domnulu Metropolitu Dr. Ioanu Vancea, Escelenti'a Sa Michailu Pavelu Episcopulu Oradei - mari, Ilustritatea Sa Dr. Victoru Mihályi Episcopulu Lugosului, apoi archiereii greco-orientali: Metropolitulu Mironu Romanulu, si episcopii: Ioanu Metianu si Nicolau Popea, cari toti au alergatu, cã se-si apere natiunea si besericele lor, amenintiate in „basele lor de esistentia“, cum s'a exprimat forte nimeritu Escelenti'a Sa Metropolitulu nostru, ér uniculu magnatu laicu românulu domnulu Iosifu Galu a stralucitu cu absentarea sa dela siedintia, desi l'am vedutu chiar astadi in Pest'a.

Sasii au fostu reprezentati prin superintendentele lor Teutsch dela Sibiu. Dintre episcopii greco-orientali sîrbi si episcopii ruteni greco-catolici nu s'a prezentatu nici unulu la desbatere.

Dintre episcopii latini-catolici au fostu de fatia numai siepte; asemenea s'au prezentatu putni magnati laici latini-catolici. In fruntea celoru presenti érá contele Zichy Nándor, care inca in diu'a precedentata tiène cu consotii sei de principiu o conferintia, in care au stabilitu tiènu'ta lor fatia cu proiectulu de lege.

Publiculu aretã unu interesu forte viu pentru desbaterile dilei de astadi. Numerosi deputati dietali s'au prezentatu in galeri'a casei magnatiloru. Intre aceia am observatu si pre deputatulu Caransebesieniloru Ludovicu Mocsáry.

Celu de întãiu, care a deschisu discussiunea, a fostu episcopulu latinu-catolicu Laurentiu Schlauch, care intr'o vorbire declamata cu multu avîntu a accentuat, cã primesce proiectulu de lege si din motivulu acel'a, cã dela elu speréza propagarea limbei magiare, dar decliára, cã déca se voru face amendamente, prin cari se se salveze principiile catolice de educatiune, pre acelea le va spriginu cu totu zelulu.

Dupa elu a urmatu superintendentele sasescu Teutsch, care reprezentãndu punctulu de vedere aperatu de deputatii sasi in cas'a de jos, nu primesce proiectulu de lege.

Imediatu a urmatu Metropolitulu nostru Escelenti'a Sa Dr. Ioanu Vancea, care in o vorbire forte frumosu tiesuta, si cu o logica puternica, la carea se potu aplicã cuvintele: „fortiter in re, sed suaviter in modo“, aperã dreptulu naturalu alu parintiloru de a-si cresce pruncii in cerculu familiaru, din care cauza asilele ar trebui se fia facultative si nu obligatòre, sustienù, cã pruncii trebuie se se crésca inca din etatea cea mai frageda numai in o directiune religio-morala determinata, si pentru ace'a asilele de copii aru trebui se aiba tôte caracteru confesionalu; accentuã necesitatea de a se cresce pruncii numai in limb'a lor materna, pentrucã asilele se-si póta ajunge scopulu si pentrucã nationalitãtîle din patria si besericele, cari au cã limba liturgica limb'a poporului, se nu fia amenintiate in basele lor de esistentia; cerù se nu se mai ingreuneze poporulu cu o noua dare pentru asilele de copii, cã-ci si dãrile de pâna acum suntu insuportabile, si in fine declarã, cã nu primesce proiectulu de lege. Vorbirea acést'a importanta ve-o tramitu in traducere românésca spre publicare.

Luãndu cuvîntulu Metropolitulu greco-orientalu Mironu Romanulu intr'o vorbire scurta, dar energica, se declarã, cã nu primesce proiectulu de lege mai cu séma din cauza, cã acel'a in privintia limbei magiare trece preste hotarele, intre cari este indreptãtita se se misce limb'a statului, si are de scopu „pustiirea definitiva a nationalitãtîloru din patria“, care expresiune a fostu primita cu proteste din partea magiariloru.

Indata dupa elu se redicã episcopulu greco-orientalu Metianu dela Aradu, care in o vorbire mai lunga, aperã cu tóta hotarirea drepturile româniloru vatemate prin proiectulu de lege, si aretã cã guvernulu fatia cu ro-

mânii nu purcede cu crutiare si dreptate, ceea-ce o ilustrã si cu impregiurarea, cã Româniloru nu li-s'a concesu, se-si redice gimnasia pre spesele lor proprie la Aradu si Caransebesiu.

Contele Zichy Nándor conducatoriulu magnatiloru catolici aperã punctulu de vedere accentuat de episcopulu Schlauch.

Acum se redicã Ministrulu Conte Csáky, care in o vorbire tiesuta din sofisme combataute de atâtea ori, sustienù, cã déca elu nu ar lucrã pentru propagarea limbei magiare, ar comite pecatu si fatia cu magiarii, a cãroru limba este limba de stat, si fatia cu nationalitãtîle, cari au lipsa se cunósca limb'a statului tocmai pentrucã tôte nationalitãtîle se dispuna de unu mijlocu comunu, cu care se se póta intielege intre olalta, apoi polemizãndu putni in contr'a vorbirei tienute de Escelenti'a Sa Metropolitulu nostru, se întóre in contr'a vorbirei tienute de episcopulu Metianu, pre care-lu asecurã, cã déca dînsulu cã episcopu va luminã pre credintiosii sei despre binefacerele proiectului de lege, aceia se voru linisei deplinu.

Dupa sgomotóse aprobãri, cu cari fu întîmpinata vorbirea Ministrului din partea Magiariloru, se redicã Ilustritatea Sa Dr. Victoru Mihályi episcopulu Lugosului si in o vorbire ampla si avîntata -si indreptã argumentele sale puternice in contr'a dispu-setiuniloru obligatorice ale lezei. Speru, cã veti poté publicã si acést'a vorbire in colonele „Unirei“. Punêndu-se la votu proiectulu de lege, fu primitu de toti, afãra de episcopii români si de superintendentele sasescu.

La desbaterea speciala mai tôte amendamentele prezentate si sustienute de contele Zichy Nándor si de episcopii latini catolici Császka, Steiner, Schlauch, Schuster, si Br. Hornig au fostu respinse de Ministrulu de culte si instructiunea publica si de aderentii lui. Déca aceste amendamente se primiau, atunci confesiunile aru fi capetatu o influentia mai mare asupr'a asilelor de copii, si de ace'a si pentru români ar fi fostu bine, se triumfeze catolicii. Episcopii nostri atãtu cei greco-catolici, cãtu si cei greco-orientali au votatu totu-dea-un'a alãtura cu catolicii latini. Tiènu'ta Ministrului, care de dragulu Magiarismului nici catoliciloru magiari nu a voitu se le faca dreptate, i-a esacerbatu asia de tare pre catolici, in cãtu acestia toti s'au sculat in pitióre, cãndu la sfãrsitul desbãterei a dîsu presiedintele, cã aceia, cari nu primescu proiectulu (in a treia cetire) in generalu si in specialu, se se scóle. Cu catolicii s'au redicatu si români. Atunci se audf strigãndu-se „többség“, cã adeca cei ce nu primescu proiectulu, suntu in maioritade. Presiedintele ajunge in perplexitate, -si fréca mânile, se uita in drépt'a, unde erau mai cu séma catolicii, in stãnga, unde erau mai cu séma comitii supremi si ceilalti aderenti ai guvernului, si vede cu spaima, cã proiectulu are se cada. Atunci unii incepu a capacitã pre cãtu unu catolicu, cã se siéda si se nu mâne ap'a pre mór'a nationalitãtîloru. In fine presiedintele cere se se faca „contra-proba“. Catolicii si ai nostri se punu se siéda, aderentii guvernului se redica, ér presiedintele in invalmasial'a acést'a declãra cu graba, cã maioritadea primesce proiectulu de lege. Ce maioritade va fi fostu si acést'a, numai Domnedieu póte scí, cãci voturile nu s'au mai numeratu.

Ací trebuie se accentuezu, cã déca catolicii latini inca la desbaterea generala aru fi respinsu proiectulu, atunci nu veniau in contradicere cu sine insi-si, cã adeca in generalu se primésca proiectulu, ér cãndu a fostu vorba de primire si in generalu si in specialu, se nu-lu primésca, si totu odata salvau inviolabilitatea dreptului naturalu datu de Domnediu, care dreptu trebuie se fia mai pre susu de interesele de rasa.

In fine trebuie se observezu, cã triumfulu moralu a fostu alu nationalitãtîloru, cã-ci români n'au primitu proiectulu de lege, sasii nu l'au primitu, sîrbii si rutenii nu s'au prezentatu la siedintia, numai cã se nu-lu primésca, si in fine toti catolicii s'au lapedatu la urma de elu. Ministrulu de culte de buna séma nu a fostu mângaiatu, dar póte-lu voru mângaiã fõispanii, cari precumu se vorbesce, pre cale telegrafica au fostu chematii la votare.

A. B.

Vorbirea

Escelentiei Sale I. P. D. Metropolitu

Dr. Ioanu Vancea,

rostitu in cas'a Magnatiloru in 9 Martie a. c.

Escelenti'a Vóstra Domnule Presiedinte!

Ilustra Casa a Magnatiloru!

Fiindu-cã proiectulu de lege, care se álla astãdi pre tapetu si care are de scopu introducerea institutiunei asilelor de copii, déca -i considerãmu estensiunea terenului seu de activitate, este de o mare insemnatate, ér déca -i considerãmu modulu, cum are se se esecuteze, este de nu mica importantia: eu affu acestu proiectu de lege in totalitatea sa de unu astfelu de obiectu, care nu numai merita, ci chiar' pretinde, cã se fia consideratu din tôte punctele de vedere, si in singuraticele sale referintie se fia discutatu, cum se cuvine.

Din acestu motivu si eu voiescu se vorbescu despre proiectulu de lege din cestiune, si acést'a voiescu se o facu fãra nici unu pre-juditiu si fãra cea mai mica preocupare, si singuru numai pentru ace'a, cã adevèrulu obiectivu cu privire la acestu proiectu de lege se iésa cãtu mai bine la ivéla.

Ilustra casa a Magnatiloru!

Pentru cã institutiunea asilelor de copii se-si póta incepe lucrarea, este avisata din natur'a sa a petrunde inainte de tôte in sanctuarulu familielor respective, si a se amestecã in relatiunea naturala si forte intima, ce esista intre parinti si pruncii lor. Prin acést'a inse institutiunea asilelor de copii nu numai nu respectéza, cum se cuvine, dreptulu esclusivu alu parintiloru, ce li-l'a datu insu-si Domnedieu fatia cu pruncii lor proprii ci voiescu chiaru se-si eserciteze acestu dreptu cu desconsiderarea celoru mai delicate sîntieminte ale parintiloru; ce'a ce déca factice se întempla, institutiunea asilelor de copii va desceptã in mesúra mare susceptibilitatea naturala a multoru parinti, si va provocã si amaratiunea indreptãtita a acelor'a. Acést'a inse pentru inviolabilitatea sãntieniei dreptului naturalu, pentru scutirea libertãtii de consciintia si pentru liniscea spiriteloru trebuie se se evite intru tôte impregiurãrile, dar' cu deosebire in dilele nòstre trebuie se se tièna cãtu se póte mai de parte de noi.

Mai departe acést'a institutiune, cã se-si póta ajunge scopulu seu, pretinde, cã pruncii inca inainte de ce s'ar' fi cunoscutu cum se cade si in modu consieu cu parintii lor, si inca inainte de ce s'ar' fi desvoltatu in modu firescu si s'ar' fi intaritu deplinu in delicatele lor sîntieminte fiesci si in iubirea si alipirea lor fatia cu parintii lor proprii, — se fia luati in etatea cea mai frageda din bratiile parintiloru iubitori si se fia departati inainte de tîmpu din cerculu placutulu familiaru, fãra cã parintii se fia orientati in mesur'a pretinsa de reportulu naturalu si forte intimu si de interesulu viu, ce-lu au fatia cu pruncii lor, cã óre acesti prunci la ce felu de influentie voru fi supusi, si fãra cã parintii se scia cu securitate, cã óre pre ce mâni voru fi dati iubitiiloru lor prunci nevinovatii, cãci ei numai ace'a o potu scí fãra indoiéla, cã conducatorii si crescatórele prunciloru pasiescu pre carier'a lor nu atãtu din sîntiu de chiamare, cãtu mai vîrtosu din iudemnu, cã se-si cãstige pânea de tôte dilele.

Apretiarea deplina a acestoru impregiurãri dupa parerea mea — pretinde in modu deosebitu, cã redicarea asilelor de copii se nu fia obligatòre, ci numai facultativa, si numai fatia cu aceia se se puna in praxa, cari ar' póti-o pentru pruncii lor proprii, de órece numai in casurile acestea ar' remãné nevetemata libertatea de consciintia, si neatinsu respectulu detoritu convingerei curate, si numai fatia cu aceia s'ar' poté díce: „Volenti non fit injuria.“

Apoi nu trebuie se se tréca cu vederea nici acea eventualitate, cã in inimele prunciloru obligati la frecuentarea asilelor de copii, prin deslipirea loru asia de tîmpur'a dela sinulu parintiescu, chiar' si cele mai delicate sîntieminte fiesci fatia cu parintii proprii incetulu cu incetulu se potu slabí forte tare, ma se potu chiaru si tîmpí cu totulu; ce'a ce trebuie se se cumpenésca cu tóta serio-sitatea, cãci acele sîntieminte forméza bas'a pietãtii fatia cu Domnedieu, care pietate numai in cerculu familiaru si cu conclucarea acestuia se póte desvoltã. Totu acele sîntieminte forméza si bas'a iubirei de aprópelui si suntu de